

ОЛЕГ СМАЛЬ: КАРИКАТУРА ДЗЕРКАЛЬНО СХОЖА НА СВІТ / с. 14-17

Ілюстрація: Олег Смаль

3-5

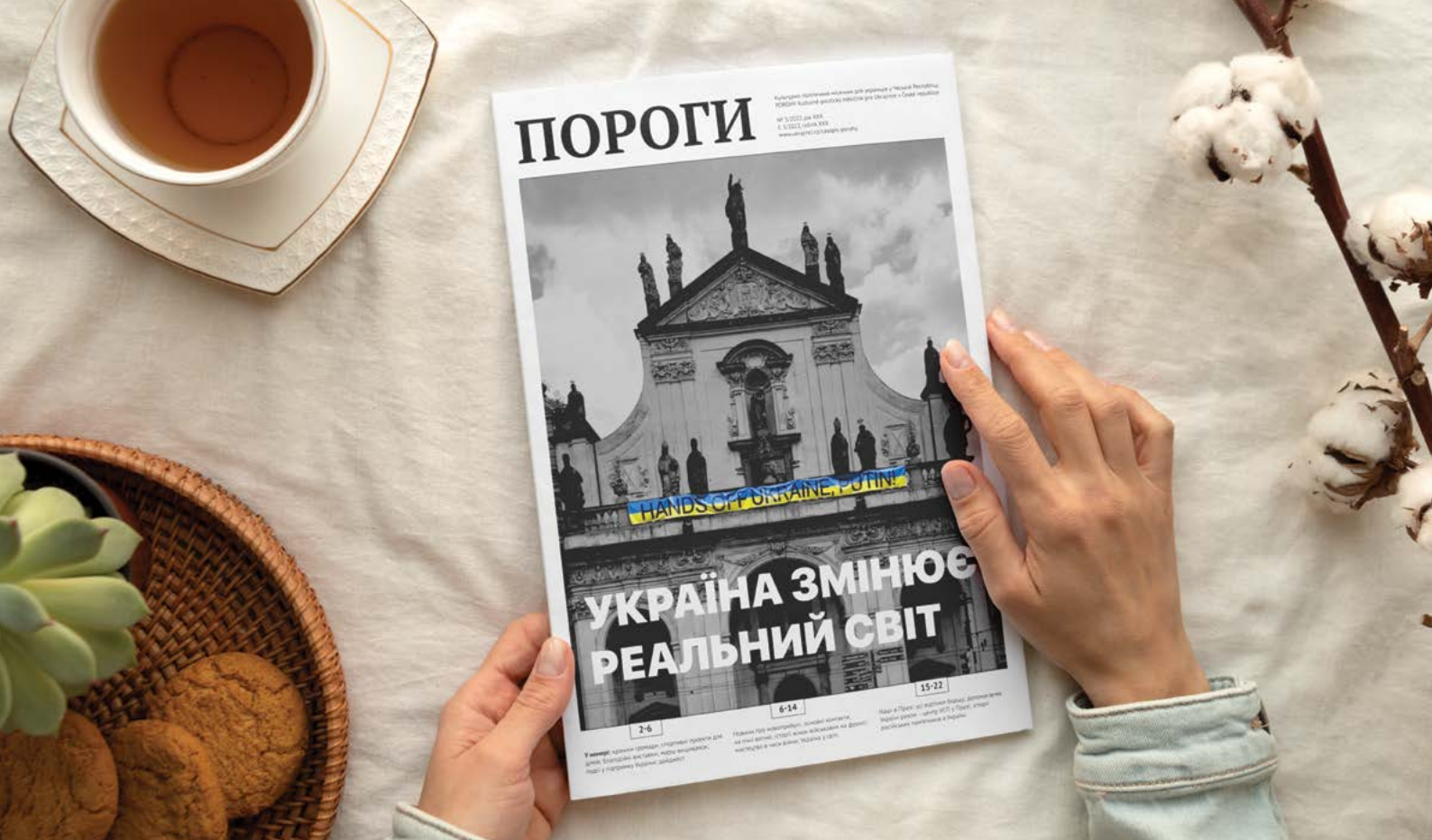
Як соцмережі Meta стали платформами «без політики»; Хроніки громади; Інформаційна допомога біженцям;

6-11

Життя в Чехії: Чеські кнедлики: чому їх люблять чехи і як подати по-українськи; Типова українська зовнішність. Яка вона?;

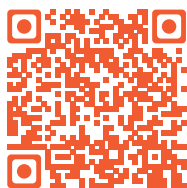
12-17

Історичний та сучасний календар українських чехів на 2025 рік; Мінне поле інформаційної війни:

ПЕРЕДПЛАТА МІСЯЧНИКА "ПОРОГИ" ВСЬОГО ЗА **500 CZK / РІК** РАЗОМ **3 ПОШТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ**

Посилання
на формуляр

Замовити часопис можна так:
вислати кошти на рахунок: **1925774379/0800**
і повідомити редакцію про оплату
та адресу замовника.

Інформація: **uicr@centrum.cz**
або на: **ukrajinci.cz/ua/casopis-porohy**

QR Platba

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 9/2024, рік XXX. Підписано до друку 26 жовтня 2024 року. **Ел. пошта:** uicr@centrum.cz. **Інтернет-адреса:** www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. **Номер готували:** Тетяна Пилипчук, Олег Баланда. **Літературний редактор:** Богдан Козуб. **Художнє оформлення та верстка:** Тетяна Пилипчук, www.plttt.com. Використовуються повідомлення пресслужб посольств, інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів автора. Часопис видається із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: "Українська ініціатива в ЧР", Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296; **контакт:** uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz; Facebook.com/ukrajinska.uicr; **розрахунковий рахунок:** 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského "porih" – práh, říční práh. Číslo 9/2024, ročník XXX. Uzávěrka: 26. Října 2024. **E-mail:** uicr@centrum.cz, **web:** www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. **Číslo připravili:** Tetana Pylypčuk, Oleh Balanda. **Literární redaktor:** Bohdan Kozub. **Art director a redaktor:** Tetana Pylypčuk, www.plttt.com. Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: Ukrajinská Iniciativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296, **kontakt:** uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz; Facebook.com/ukrajinska.uicr, **číslo účtu:** 1925774379/0800.

ЯК ФЕЙСБУК, ІНСТАГРАМ ТА ІНШІ СОЦМЕРЕЖІ МЕТА СТАЛИ ПЛАТФОРМАМИ «БЕЗ ПОЛІТИКИ»

Особливість виборчої кампанії 2024 року в США полягає в тому, що Meta, найпопулярніший соцмережовий гігант, намагається відсторонитися від політичного контенту. Це стало новим викликом для політичних консультантів та організаторів виборів.

Менш як 20 років тому Барак Обама завдячував своєму успіху на виборах соціальним мережам. Його вважають першим кандидатом, який ефективно використав соцмережі для консолідації виборців і досягнення перемоги. У 2008 році соцмережі лише набирали популярність, і Обама був новатором у їх використанні для політичних цілей.

Сьогодні ситуація інакша. Meta, власник Facebook, Instagram, WhatsApp та Threads, встановила нові правила, які обмежують політичний контент на цих платформах. Компанія стверджує, що це відповідає бажанню аудиторії, яка не хоче бачити політику у своїх стрічках. Однак це може бути спробою захистити бізнес від скандалів, таких як Cambridge Analytica, і уваги регуляторів.

У 2024 році Meta поступово зменшує видимість політичного контенту. Користувачі можуть бачити політичні дописи лише підписавшись на відповідні акаунти, а новини та політичні теми не потрапляють до загальної стрічки. Такі зміни призвели до значного скорочення аудиторії акаунтів, що висвітлюють важливі суспільні теми, наприклад, правозахисників чи ЛГБТКІ+ активістів.

Одним із прикладів впливу цих нововведень є акаунт @Feminist, аудиторія якого скоротилася з 10 мільйонів до 800 тисяч. Блогери і медіа звертають увагу на погіршення доступу до важливої інформації і навіть підписали колективний лист до Meta із проханням скасувати обмеження.

Meta, з одного боку, пояснює свої кроки бажанням аудиторії бачити менше новин, проте зменшення но-

винного контенту може бути пов'язане з регуляторними вимогами щодо плати медіа за їхній контент. У 2022 році Австралія стала першою країною, яка висунула таку вимогу, і Meta пригрозила заблокувати новинний контент на своїх платформах. В Канаді компанія вже заблокувала публікацію новин, що призвело до зменшення охоплення канадських медіа та збільшення поширення фейків.

Політики та політичні консультанти тепер звертаються до інших платформ, таких як YouTube, X (колишній Twitter) та TikTok. Проте X під керівництвом Ілона Маска не є конкурентом продуктам Meta через скорочення аудиторії та втрату популярності. TikTok має загрозу заборони в США через його зв'язки з Китаєм. А YouTube, попри соціальні функції, залишається єдиною платформою, яка продовжує використовуватися політиками для ведення кампаній.

Meta, попри всі зусилля обмежити політику на своїх платформах, все ще стикається з проблемою поширення фейків і теорій змови. Крім того, компанія видала інструменти прозорості, такі як CrowdTangle, що використовувалися журналістами для моніторингу дезінформації. Meta також розпустила групу з питань доброчесності виборів і більше не використовує «воєнну кімнату» для підготовки до виборів.

Незважаючи на спроби дистанціюватися від політики, Meta залишається важливим гравцем на політичній арені. Політики і зловмисники продовжують використовувати платформи для просування своїх наративів. ■

За матеріалами статті на kunsht.com.ua Надії Баловсяк, IT-журналістки, дослідниці, кандидатки наук, доцентки Школи журналістики та комунікацій УКУ

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В ЧЕХІЇ ПОВІДОМЛЯЄ ПРО ЗАПУСК ВАЖЛИВОЇ ІНІЦІАТИВИ ВІД ОФІСУ ОМБУДСМАНА УКРАЇНИ

Офіс Омбудсmana України запускає важливу ініціативу, метою якої є проведення опитування серед українців, які наразі проживають за кордоном. Це опитування допоможе не тільки зібрати цінні відомості про умови вашого життя, але й забезпечити захист ваших прав у країнах перебування.

Основні завдання ініціативи:

- ✓ захист прав українців за кордоном, зокрема, в країнах, де ви зараз перебуваєте;

- ✓ розробка стратегії для заохочення повернення українців на Батьківщину, створення сприятливих умов для вашого комфортного повернення додому.

Ми закликаємо кожного з вас не залишатися осторонь і взяти участь в цьому важливому опитуванні. Ваші думки та досвід можуть стати основою для важливих змін у державній політиці!

Перейти до опитування можна за посиланням: t.ly/weGqI або скориставшись QR-кодом ліворуч.

Долучайтесь до ініціативи та допоможіть Україні стати ще сильнішою! ■

ЧЕСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ POST BELLUM ПЕРЕДАЛА УКРАЇНІ 11 АВТОМОБІЛІВ ШВИДКОЇ ДОПОМОГИ

Чеська організація Post Bellum у співпраці з UKRinCZE реалізувала проєкт з придбання та відправки 11 "швидких допомог" для підтримки оборонних сил України.

Як повідомили в Посольстві України в Чехії, машини оснащені медичним обладнанням. Вони слугуватимуть в Україні на різних напрямках.

Загальна вартість цих авто – 13 млн крон. "Швидкі" вже відправили в Україну.

Це ще один важливий приклад солідарності чеських друзів з Україною. ■

Пороги

1000 Й ОДИН ДЕНЬ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Зірковий вересневий вечір для України зібрав найвпливовіших представників державного управління, бізнесу, дипломатичних місій і громадських організацій у Чеській Республіці, що вкотре засвідчило потужну підтримку України на міжнародному рівні. Висловлюємо щирі подяку Європейському Конгресу Українців, Національному музею, Міністерству культури Чеської Республіки, ICOM Czech Republic та Посольству України в Чеській Республіці за їхню незмінну підтримку та допомогу у проведенні цього заходу.

Повний зал Чеського музею музики був наповнений оплесками та вдячні-

стю українським артистам за чудовий виступ, поставлений під керівництвом режисера Міхаеля Таранта. Важливо зазначити, що всі зібрані кошти від цього благодійного концерту були передані на допомогу Україні, що є яскравим прикладом солідарності з українським народом у цей складний час.

Окрема подяка Їржі Дворжаку та Вацлаву Видрі за їхній неперевершений внесок у презентацію українських текстів у чеському виконанні, що додало особливого шарму і тепла події.

Кошти можна переказати за посиланням:

donio.cz/hvezdy-zari-pro-ukrajinu ■

Пороги

УКРАЇНСЬКІ ЗАХИСНИКИ НА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ АРЕНІ: ПІДСУМКИ ВАЖЛИВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПРАЗІ

У Празі 14 листопада завершилася важлива конференція та серія круглих столів, організованих [#AspenInstituteCentralEurope](#), де обговорювалися актуальні питання геополітики та ситуації в Україні.

Захід проводився за підтримки Європейського Конгресу Українців, Українського Центру Безпеки та Співпраці (USCC) і Генерального штабу ЗСУ. Спеціальною гостею стала молода захисниця України Оксана Рубаняк, військовослужбовиця ЗСУ, яка поділилася власним досвідом

і тим, як війна вплинула на її життя та захист України. Її виступ мав на меті донести голос українських захисників до європейських політичних представників.

Оксана також виступила у засобах масової інформації, взяла участь у кількох телеінтерв'ю й зустрілася з міністром закордонних справ Чехії та президентом Петром Павелом. Організатори дякують усім партнерам за підтримку цього важливого заходу. Слава Україні! ■

Пороги

СТАЛО ВІДОМИМ МІСЦЕ ЧЕХІЇ ЗА РІВНЕМ ЗАРПЛАТ У ЄС

За підсумками 2023 року Чехія зайняла 17-те місце в Європейському Союзі за рівнем зарплати за повний робочий день.

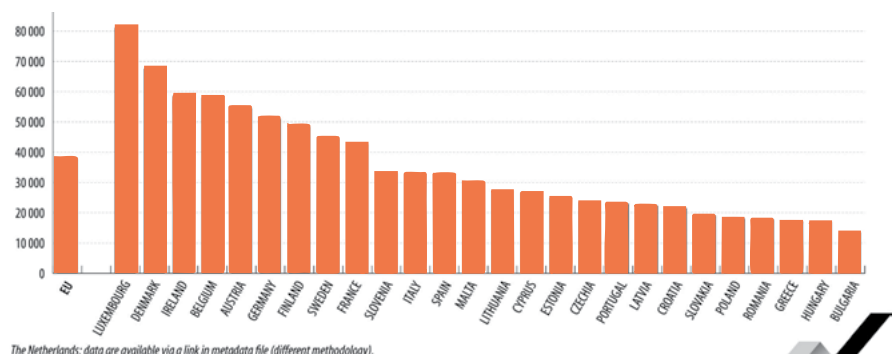
Як повідомляє Евростат, середня щорічна зарплата за повний робочий день у Європейському Союзі становила 37,9 тис. євро. Це на 6,5% більше, ніж за рік до цього.

Найбільше заробляють жителі Люксембургу – 81,1 тис. євро. На другому місці Данія – 67,6 тис. євро, на третьому – Ірландія – 58,7 тис. євро.

В Чехії середня річна зарплата торік становила 23,45 тис. євро (в 2022 році

було 21,37 тис. євро). Країна зайняла 17-те місце в рейтингу. Найнижчий середньорічний зарплаток за повний

робочий день був у Болгарії (13,5 тис. євро), Угорщині (16,9 тис. євро) та Греції (17 тис. євро). ■ Пороги

ЗБІРКА «DRONY ZA UKRAJINU» НА DONIO ВІД ОРГАНІЗАЦІЇ «УКРАЇНСЬКА ІНІЦІАТИВА» ДАЛІ ТРИВАЄ

Активний збір "Дрони для України" перевищив 1,3 млн крон і триває далі. Він доповнює успішно завершену збірку українських організацій "За Україну" (5,6 млн) та менші збори "Мініекскаватори для України" і допомогу жертвам атаки на Каховку (300 тис.). Окрім прямих зборів, українські організації індивідуально надають Україні необхідну підтримку.

На що саме підуть гроші з цього збору? Безпілотники, батареї, акумулятори, аптечки, допоміжне обладнання для лікарень, автомобілі та інші технічні аксесуари, необхідні для захисту України. Ми доставляємо допомогу

безпосередньо туди, де її потребують. Ні складів, ні посередників, допомога

йде адресно відповідним підрозділам оборони.

Переваги збору.

Перевага збору коштів на платформі [donio.cz/drony-za-ukrajinu](#) полягає у швидкому реагуванні та оперативних поставаннях допомоги. Підтримка доставляється прямо на місце, без посередників і додаткових витрат, у максимально короткі терміни.

Задонатити можна тут:

[donio.cz/drony-za-ukrajinu](#) або за QR-кодом ліворуч.

Ось так виглядають понад 60 дронів frv, які нещодавно було надіслано до України. ■

Пороги

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ЗАСТОСУНКОМ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ЧЕХІЇ ПРО ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я SAMOPOMI.CH

Команда Національного інституту психічного здоров'я (NÚDZ) створила застосунок для українців у Чехії Samopomi.ch. У програмі доступні: різноманітні техніки та методи самодопомоги, тести на тему психічного здоров'я, інтерактивна мапа підтримки українців у Європі та інші корисні посилання для швидкого отримання допомоги.

Як завантажити?

- ✓ Застосунок Samopomi.ch можна завантажити на телефон в App Store або Google Play. Достатньо ввести назву програми в пошуку в App Store чи Google Play або в будь-якому пошуковикі.
- ✓ Другий крок – реєстрація у застосунку за допомогою електронної адреси. Проте деякі функції доступні й без реєстрації.

Як користуватися?

- На головній сторінці є такі розділи:
- ✓ Покращення настрою – зібрано методи покращення настрою, як проведення часу на свіжому повітрі або слухання музики, що підвищує настрій;
  - ✓ Професійна допомога – у цьому розділі є мапа допомоги та кризова лінія НПА;
  - ✓ Самодопомога – можна знайти чимало порад із самодопомоги;
  - ✓ Психічне здоров'я – експертна інформація щодо психічного здоров'я, як симптоми, розлади, емоційне вигорання та інше;
  - ✓ Дані та доступ;
  - ✓ Мультимедіа – мультимедійна бібліотека, де доступні інтерв'ю, статті, подкасти, відео та інфографіка на теми психічного здоров'я;
  - ✓ Про проєкт – детальніша інформація про проєкт «Психосоціальна підтримка українців у Чехії».

На нижній панелі доступні різні тести, які зазвичай використовують, щоб виявити проблеми з психічним здоров'ям:

- ✓ Індекс доброго самопочуття (WHO-5);
- ✓ Тест для скринінгу тривожності (GAD-7);
- ✓ Тест на депресію (PHQ-9);
- ✓ Тест на визначення зловживання алкоголем (AUDIT) – за допомогою цього скринінг-тесту можна

Мобільний застосунок Samopomi.ch

чітка й експертна інформація, тестування на психічне здоров'я, інтерактивна мапа та інші корисні посилання для швидкого отримання психіатричної допомоги людям, які її потребують

Мапа психосоціальної допомоги для громадян України

в одному місці зібрано фахівців та установи, де надають психологічну допомогу й підтримку та соціальні послуги

встановити вираженість зловживання алкоголем і наявність залежності від нього;

- ✓ Тест з виявлення розладів, пов'язаних з вживанням наркотиків (DUDIT) – тест для визначення небезпечного та шкідливого для здоров'я характеру вживання наркотиків;
- ✓ Афінська шкала безсоння (AIS) – тест дає можливість самостійно оцінити будь-які проблеми зі сном, які ви мали;
- ✓ Коротка шкала опанування стресу (BRCS);
- ✓ Опитувальник рівня суб'єктивного стресу (PSS-10) – класичний інструмент для оцінки рівня стресу. Хоча шкала була розроблена 1983 року, вона залишається популярною тому, що допомагає зрозуміти, як різні ситуації впливають на наші почуття і стрес, який ми відчуваємо.

Тести призначені тільки для дорослих та є орієнтовними. Результати не вважаються достатніми для поставлення діагнозу. Якщо результати вказують на погіршення психічного здоров'я, варто звернутися по допомогу до фахівця.

Окремо можна стежити за змінами стану психічного здоров'я відповідно до результатів тестів. Розділ “Результати тестування” можна знайти серед переліку тестів або у лівому вікні.

Про NÚDZ

Проєкт NÚDZ «Психосоціальна підтримка українців у Чехії» був створений улітку 2022 року як реакція Інституту на повномасштабне вторгнення

Росії в Україну. Донині NÚDZ надає таку підтримку українцям у Чехії:

✓ Індивідуальна та групова терапія:

На сайті Інституту можна знайти всіх психологинь та прочитати детальну інформацію про кожну з них. Для запису на консультацію є два варіанти: або напряму звернутися до терапевток через вказані контакти, або написати координаторці проєкту Олександрі Витвицькій (її контакти також є на сайті).

✓ Семінари на тему психічного здоров'я:

Декілька разів на місяць психологині NÚDZ проводять семінари, як онлайн, так і офлайн у різних містах Чехії. Стежити та долучитися можна в соціальних мережах проєкту: інстаграм, фейсбук, телеграм та тікток.

✓ Мапа підтримки українців у Європі:

Мапа створена, щоб зібрати всіх фахівців та всі установи, які надають психологічну чи психіатричну допомогу, соціальні та медичні послуги або допомагають розв'язувати базові життєві питання в державних і неприбуткових організаціях у Чехії та Європі. Категорії та фільтри надають можливість орієнтуватися легше та швидше.

✓ Корисна експертна інформація на тему психічного здоров'я:

У соціальних мережах проєкту, таких як інстаграм, фейсбук, телеграм та тікток – команда NÚDZ готує дописи на різноманітні теми щодо психічного здоров'я. ■

gromada.cz

ЧЕСЬКІ КНЕДЛИКИ: ЧОМУ ЇХ ЛЮБЛЯТЬ ЧЕХИ І ЯК ПОДАТИ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Чеські кнедлики – справжня гордість Чехії, яка стала символом місцевої кухні. Їх часто подають як гарнір до м'ясних страв, капусти, або навіть як десерт.

Ця страва не тільки ситна, але й проста, що робить її популярною як вдома, так і в ресторанах Чехії. Але що саме робить кнедлики такими особливими? Вони мають унікальну текстуру і смак, який відрізняється від звичних нам гарнірів, і легко адаптуються під українську кухню.

Історія чеських кнедликів

Історія чеських кнедликів сягає глибокого середньовіччя, коли їх уперше почали готувати як ситний гарнір до м'ясних страв. У ті часи кнедлики робили з круп або хлібного тіста і варили у воді чи молоці, щоб отримати поживну й економну їжу для селян та робітників. Поступово рецепт розвивався, збагачуючись новими інгредієнтами, і став улюбленою стравою серед усіх верств населення. У 19-му столітті, з удосконаленням випічки, кнедлики набули форми, яку ми знаємо сьогодні – ніжних, пухких скибок, що доповнюють різноманітні соуси й тушковані м'ясні страви. Нині кнедлики є важливою частиною чеської гастрономічної спадщини та вважаються символом домашнього затишку й традиційного сімейного застілля.

Які на смак чеські кнедлики?

Кнедлики мають м'який, ніжний смак, який стає ідеальною основою для насичених соусів і підлив. Хлібні кнедлики, зокрема, нагадують наш пухкий білий хліб, тільки значно щільніші, без хрусткої скоринки. Картопляні кнедлики мають злегка виражений картопляний смак, але також залишаються нейтральними, що дозволяє поєднувати їх з різними соусами. Фруктові кнедлики приємно солодкі, з кислинкою від фруктової начинки, і за консистенцією можуть нагадувати наші вареники з вишнею чи абрикосом, але у більш пухкому варіанті.

Консистенція: м'які, пружні та пухкі

Консистенція чеських кнедликів – одна з їхніх особливих рис. Хлібні кнедлики виходять м'якими і трохи пружними, схожими на пухку булочку, але більш щільні. Вони не роз-

падаються при нарізанні й добре тримають форму, поглинаючи соус. Картопляні кнедлики схожі на українські картопляники, але більш ніжні та вологі. Фруктові кнедлики, завдяки фруктовій начинці, залишаються соковитими і трохи еластичними.

Як адаптувати магазинні кнедлики до української кухні

Магазинні кнедлики – справжня знахідка для тих, хто не має часу готувати їх самому. Вони доступні у більшості супермаркетів Чехії та дозволяють швидко створити автентичну чеську страву з українським акцентом.

Хлібні кнедлики – чудово поєднуються зі сметаною або часниковим соусом, що надає їм легку кислинку та робить смак ще ніжнішим. Їх можна подати як альтернативу картопляному гарніру з підливою, куркою чи свининою.

Картопляні кнедлики можна нарізати шматочками і підсмажити на пательні, що додасть їм золотистої скоринки та перетворить на аналог українських зраз чи картопляників. Цей варіант особливо смачний із грибами або шкварками.

Фруктові кнедлики – ідеальні з медом, варенням чи навіть згущеним молоком. Вони перетворюються на справжній десерт із легким смаком дитинства.

Чеські кнедлики у новій інтерпретації

Тож кнедлики – це не просто чеська страва. Це можливість для кулінарних експериментів, адже в українській кухні вони можуть замінити картопляні гарніри чи доповнити звичні страви незвичайною текстурою і смаком. Спробуйте цю страву з різними соусами, сметаною чи медом – і переконайтеся, що чеські кнедлики можуть стати частиною вашого сімейного меню.

Як приготувати хлібні кнедлики вдома

Для тих, хто хоче спробувати кнедлики, приготовані власноруч, радимо класичний рецепт хлібних кнедликів. Візьміть борошно, яйце, молоко, трохи солі та підсушений білий хліб, який додасть текстурі кнедликів характерної пористості. Після формування та варіння в підсоленій воді наріжте їх скибками та подавайте з улюбленим соусом або м'ясом. ■

gromada.cz

Рецепт хлібних кнедликів

Інгредієнти для чеських хлібних кнедликів:

- ✓ Борошно пшеничне – 500 г
- ✓ Молоко – 250 мл
- ✓ Яйця – 1 шт.
- ✓ Підсушений білий хліб або булка – 2-3 шматки (нарізати кубиками)
- ✓ Дріжджі сухі – 1 ч. ложка (або свіжі – 15 г)
- ✓ Сіль – 1 ч. ложка

Приготування:

1. Підготуйте тісто: У великій мисці змішайте борошно, сіль і сухі дріжджі. Додайте тепле молоко та яйце. Замісіть м'яке, еластичне тісто.

2. Додайте хліб: Додайте кубики підсушеного білого хліба до тіста та обережно перемішайте, щоб рівномірно розподілити їх у масі. Залиште тісто на 30 хвилин у теплом місці, щоб воно підійшло.

3. Формуйте кнедлики: Розділіть тісто на 2-3 частини та сформуйте з них овальні ковбаски діаметром 5-7 см.

4. Варіння: У великій каструлі закип'ятіть підсолену воду. Опустіть кнедлики в окріп та варіть 20-25 хвилин на середньому вогні, періодично обережно перевертаючи, щоб кнедлики рівномірно проварилися.

5. Готовність і подача: Вийміть кнедлики, дайте їм трохи охолонути, наріжте товстими скибками. Подавайте теплими з улюбленими підливами, м'ясними стравами або просто зі сметаною.

Смачного! ■

ТИПОВА УКРАЇНСЬКА ЗОВНІШНІСТЬ. ЯКА ВОНА?

Чи зауважували ви, що проживання груп людей в одній місцевості впливає на зовнішність тамтешніх жителів? Робить їхні риси дещо схожими або «типовими»? Наприклад, коли за зовнішністю можна здогадатися, з якої країни людина? Виявляється, справді можна. Зокрема, антропологам вже давно вдалося виділити й типи зовнішності українців. Ось головні з них.

За матеріалами Василя Дяченка. "Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії"

Етнічна антропологія України бере свій початок із Геродота, який першим надав етнографічні й антропологічні описи древніх етносів на території України. Геродот зазначав, що елліни зовні відрізнялися від аборигенів лісової зони, де переважали світлоокі блондини європеоїдного типу. Серед слов'ян, іллірійців і кельтів домінував середньоєвропейський європеоїдний тип.

Видатний український дослідник А. Шафонський у 1786 році виділив три етнографо-антропологічні зони українців: поліську, степову й середню, базуючись на пігментації і зрості населення. У 1877 році Павло Чубинський, на основі даних масових медичних обстежень, виділив три антропологічні типи українців — український, подільський і поліський.

На початку ХХ ст. професор Хведір Вовк довів автохтонність українців і визначив їх як високорослих брахікефалів динарського типу з темними волоссям та очима. Його учні І. Раковський, С. Руденко і Р. Єндик виділяли шість антропологічних типів українців, серед яких основним був динарський (адриатичний) тип. Радянські дослідження підтвердили наявність семи типів, більшість яких брахікефальні й високорослі.

Як пояснив доктор історичних наук за спеціальністю "Етнологія та антропологія", провідний науковий співробітник Інституту народознавства НАН України Сергій Сегеда,

глобально всі варіанти української зовнішності належать до одного великого антропологічного типу, який вже ділиться на декілька варіантів.

Найпоширенішим антропологічним типом є центральноукраїнський, що охоплює понад 60% населення. Він поєднує елементи дунайського типу, поліського палеоевропейського і південних індоіранських елементів.

Крім зовнішніх відмінностей, експерти говорять про різноманітність звичок. Як пояснили нам психологи, регіон проживання в поєднанні з історичним минулим формує різні риси характеру.

ПІВДЕННА АНТРОПОЛОГІЧНА ЗОНА

Нижньодніпровсько-прутський тип: чорняві люди з веселою вдачею

Високорослий, відносно темнопігментований, зі зниженим показником голови. Складається з двох варіантів — нижньодніпровського (у південних регіонах Київської Русі)

і припрудського (на Хотинщині та у північній Молдові). Суттєва пігментація очей і волосся, значний розвиток волоссяного покриву (особливо в с. Кам'яне Лебединського району) свідчать про помітний індоіранський компонент, і навіть давньоіндійський, відомий в Україні також за лінгвістичними, археологічними і орнаментальними матеріалами (трипільський).

Цей індоодніпровський палеоантропологічний тип характеризується довгоголовістю, деяким виступанням нижньої частини обличчя, а також надзвичайно специфічним поєднанням різко профільованого лиця з низьким симотичним покажчиком носа.

Присутність індоаріїв в Україні зафіксована також лінгвістикою (низка робіт О. М. Трубацова), частково археологією і етнографією. До нижньодніпровсько-прутського типу морфологічно близькі також молдовани, північно-східні болгари, адигейці тощо.

Загальний тип дуже явно виражений на тлі європейських народів і називається "Центральноукраїнський", "Український" чи "Подніпровський". Але під ними мається на увазі одна і та ж типова зовнішність: кругла форма голови, переважно темні очі і волосся, відносно широке обличчя і прямий ніс. Такі риси характерні для 60-70% жителів нашої країни. Тим не менш, у цьому загальному типі існують різні "відтінки" українців, чіткі межі яких давно стерлися", — пояснює Сегеда.

Нижньодніпровсько-прутський тип

ДЕ ЖИВУТЬ. В давнину такий тип українців дослідники найчастіше зустрічали в районі Північно-Західного Причорномор'я, Нижнього Подніпров'я і частково на Буковині. У сучасній Україні — це Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька і частково Дніпропетровська, Донецька, Луганська області і північний Крим. Далекими родичами українських південців вважаються сусіди молдаване, румуни і болгар.

ЗОВНІШНІСТЬ. Жителям південних регіонів притаманна чорнява зовнішність: темне волосся і очі, чіткий прямий ніс, у чоловіків густа борода, вуса і волосся на грудях. Цікаво, що за зовнішніми ознаками південні українці дуже схожі на жителів Карпат, але вони вищі, з видовженим обличчям.

ІСТОРІЯ. Свою зовнішність ці українці успадкували від своїх східноєвропейських предків: **іраномовних скифо-сарматських племен**, які мешкали тут ще до нашої ери, а також від тюркомовних кочівників часів Київської Русі (як-от протоболгар). Традиційно заведено вважати, що жителі південних регіонів України більш радісні, оптимістичні і відрізняються легким ставленням до життя. Ці риси характеру вони отримали завдяки розміреному життю біля моря й теплому клімату. До того ж психологи відзначають у південців гострий розум і схильність до підприємництва.

ЦЕНТРАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЧНА ЗОНА

Центральнотрапезський тип: русокопії і мінливі

Охоплює більшу частину України, приблизно 60% українців. Розміри голови і обличчя, показник голови і лиця — середні. Третинний волоссяний покрив, пігментація волосся і очей, висота перенісся і більшість інших ознак також середні. Зріст висо-

кий при типово європейських рисах обличчя. Характерно, що внаслідок пересувань і змішування антропологічні риси більшості популяцій, навіть дуже віддалених, близькі або подібні. Слов'янська основа типу — дещо **модифікований дунайський тип**, що включив **поліський (палеоевропейський) компонент, а також більш південний (індоіранський, ілтерофракійський і пізніший тюркський) елементи**. Останній при порівняльному аналізі виділяється в окремих селах Полтавщини, а також Західної України з визначеною історичною тюркською домішкою, але виступає нечітко — складка верхньої повіки і сплюснення обличчя більші, ніж у центральноукраїнському типі в цілому. Зіставлення матеріалів щодо Київщини XVI-XVIII ст. (Лаврська експедиція) свідчить про його генетичний зв'язок як із місцевим давньоукраїнським населенням XII — першої пол. XIII ст., так і з сучасними українцями. Це свідчить про аборигенність українського населення Київщини, єдність його генетичних зв'язків, незважаючи на татаро-монгольську навалу.

ДЕ ЖИВУТЬ. Назва цього типу говорить сама за себе — найбільша кількість його носіїв мешкає саме в центральній частині країни і становить

Дунайський тип

понад 60% всіх українців. Згідно з першим дослідженням, центральні українці мешкали в Середній Наддніпрянщині, Поділлі, Слобожанщині. Сьогодні ж їх можна зустріти в Київській, Черкаській, Кіровоградській, Полтавській, Сумській, Харківській, частково Донецькій, Луганській і Дніпропетровській областях.

ЗОВНІШНІСТЬ. Що стосується зовнішніх даних, то у центральних українців вони в прямому сенсі "середні": особа середнього розміру, кругла голова, невеликі вилиці, очі та лоб, відносно високий зріст, темні очі і волосся. Але є винятки: в деяких областях українці більш чорняві й чорноокі, а в інших — з відносно плоским обличчям.

ІСТОРІЯ. Посередність у зовнішності антропологи пояснюють просто: саме в Центральній Україні з давніх часів перетиналися шляхи і змішувалася кров найрізноманітніших племен: від масивних дніпро-донеччан епохи неоліту до витончених трипільців і від іраномовних скифів до місцевих праслов'янських народів. Донині на Черкащині або Полтавщині можна зустріти нащадків тюркомовних народів з плоским обличчям і опущеною верхньою повікою, а також нащадків іранських племен з темними волоссям і очима.

ХАРАКТЕР. Психологи стверджують, що у центральних українців дуже розвинені уява і фантазія, але разом з тим вони дуже суперечливі. Їм властиві перепади настрою і самопочуття. Всьому виною — рівнинний регіон проживання, завдяки якому центральні українці мали мало перешкод і більше можливостей.

Дунайський тип: індивідуалісти з європейським корінням

Займає рівнинну Галичину з західним Поділлям без крайніх північних районів Львівщини і Тернопільщи-

"Тут позначаються і погодні умови, і географія місцевості, — говорить психолог Сергій Стеблінський. — Наприклад, багато сонця і тепла роблять місцевих жителів більш радісними та емоційними на півдні країни. А ось жителі степової України легко ставляться до змін і схильні до переїздів через проживання на рівнині, де відсутні природні перешкоди. Якщо взяти жителів Західної України, то можна сказати, що вони більш загартовані і стійкі. Гірська місцевість формує в них непримиренність і гостре почуття справедливості. А ось українців з півночі прийнято вважати більш похмурими, раціональними та скептичними через холодний клімат".

ни. Переважає і в українців Польщі – в Холмщині, Томашові. У бойків Борині наявний його більш світло пігментований варіант, значно поширений у поляків. Він охоплює понад 10% українців. Характеризується максимальним виявом комплексу європеїдних ознак, довгим, відносно вузьким лицем з відносно довгим і вузьким носом. У галичан він чітко виступає (взагалі ж прямі спинки носа в українців завжди переважають – "ніс рішуче прямий", як писав Хведір Вовк). Дунайський тип входить як основа до складу інших типів українців, а також білорусів, росіян, поляків (у цих народів переважає його валдайський варіант, що характеризується вищим процентом світлооких і нижчим – темноволосих), словенців, деяких популяцій хорватів, а також австрійців, німців, литовців.

Сучасні носії дунайського (норікського) типу генетично пов'язані з **середньовічними варіантами дунайського (або дунайсько-дніпровського) типу**, який походить від східного (протослов'янського) масиву ранньобронзових носіїв шнурокерамічних культур Західної України, Поділля і Південної Польщі – ареалу давньої слов'янської, а також іллірійської гідроніміки. Про наявність іллірійського, фракійського, а також кельтського компонентів у складі дунайців свідчать і археологічні дані.

ДЕ ЖИВУТЬ. Другий за величиною антропологічний тип центральних українців (до нього належать менше ніж 10% населення нашої країни), за більш ранніми дослідженнями, мешкав на стику рівнинної Галичини з західним Поділлям. В сучасній Україні ці українці найчастіше трапляються в Хмельницькій, Вінницькій і частково в Тернопільській областях.

ЗОВНІШНІСТЬ. Представники дунайського типу більше за інших наділені європеїдними рисами: довге вузьке обличчя, прямий і тонкий ніс, русаве волосся і темні очі (від темно-сірих до світло-карих). Генетичні побратими цього типу українців трапляються сьогодні серед поляків – на Холмщині і в Томашові.

ІСТОРІЯ. Представники Дунайського типу вважаються нащадками кельтських і фракійських племен. Цей тип сформувався в ранньому бронзовому столітті і поширився серед слов'ян на заході сучасної України. Цікаво, що цей тип ліг в основу антропологічних особливостей і інших народів: поляків, австрійців, німців і навіть словенців.

ХАРАКТЕР. Як і інші представники Центральної України, "дунайці" досить мінливі, але разом з тим дуже примхливі і навіть анархічні. При цьому серед них багато скептиків і індивідуалістів, тому в цілому психологи приписують їм песимістично-позитивний світогляд.

ПІВНІЧНА АНТРОПОЛОГІЧНА ЗОНА

Поліський і волинський типи: естети з середньовічною зовнішністю

Найхарактерніші риси **поліського антропологічного типу** – дуже низь-

ке і широке обличчя з таким же низьким лицьовим покажчиком (85,5), що не зафіксований, за літературними даними, в жодному ареалі Європи, та максимальний в Україні розвиток надбрів'я, масивної будови чола. Зріст – середній. Пігментація очей дещо темніша, ніж загальноукраїнська, а волосся – світліша. Інші ознаки – типово європеїдні. У пізньому неоліті низькими і широкими обличчями характеризуються носії дніпро-донецької культури, які в останній період свого існування пересунулися в поліську зону, зокрема правобережну.

Все свідчить, що до складу українців поліських районів Житомирської й Рівненської областей увійшов древній кроманьйоїдний палеоевропейський компонент дніпро-донецької культури гребінчатої кераміки, генетично пов'язаний з більш древніми постсвідерськими пізньомезолітичними культурами.

Українці **волинського варіанта** поліського типу мають масивну будову чола. Ареал волинців – північ, райони Львівщини і Тернопільщини, південна і західна Волинь, українці Брестщини. Разом з поліщуками становлять близько 10 % всіх українців.

ДЕ ЖИВУТЬ. Цей тип сіверян влаштувався на землях стародавнього

Полісся, Волині, Північної Галичини і охоплює близько 10% українців. Нині ж сучасні представники цього типу проживають частково на Київщині, у Волинській, Рівненській, Житомирській областях, а також в північних районах Львівщини та Тернопільщини.

ЗОВНІШНІСТЬ. Представники цього типу мають досить світлий колір волосся, помірно темні очі й середній зріст. Таким українцям притаманні досить архаїчні риси обличчя: масивне підборіддя і суворі брови, широке й низьке обличчя. Схожу зовнішність можна зустріти в південній частині Балтії і Білорусі.

ІСТОРІЯ. Таку характерну зовнішність поліські українці отримали завдяки давнім зв'язкам своїх предків з іншими північними народами ще в часи мезоліту та неоліту.

ХАРАКТЕР. Експерти відзначають, що українцям поліського типу характерні досить активна життєва позиція і добре розвинене почуття естетики. До того ж вони вважаються досить емоційними, динамічними, життєрадісними і рішучими.

Верхньодніпровський тип: природолюби з найрідкіснішими очима

Зафіксований лише у Ріпкинському районі Чернігівщини (десь 0,5 % всіх українців). Характеризується дуже світлою пігментацією (60%) очей. Показник голови – найнижчий в Україні – 80. Цей тип, що включив давній палеоевропейський (але без помітних кроманьйонських рис), характерний для північних і північно-східних поляків, північних білорусів, новгородців і поморів, "будаків" мордві-ерзі, західних комі, деяких естонських популяцій.

ДЕ ЖИВУТЬ. Цей вкрай рідкісний для України антропологічний тип трапляється тільки на півночі Чернігівської області, а саме – в Ріпкинському районі. Його носіями є лише 0,5% українців. На думку українських антропологів, генетичних побратимів верхньодніпровських українців можна зустріти серед північних поляків і білорусів, мордовців, західних жителів Республіки Комі і деяких груп естонців.

ЗОВНІШНІСТЬ. Основними відмінностями верхньодніпровських українців є дуже світлі очі і волосся (іноді трапляються навіть руді), не характерні для інших жителів України. Від поліського типу він також відрізняється вузким обличчям, без архаїчних рис, і досить високим зростом.

ІСТОРІЯ. Українські антропологи називають верхньодніпровських українців "осколком" ільменсько-дніпровського типу, який був поширений на північному заході європейської частини РФ (біля джерел річки Дніпро та озера Ільмень).

ХАРАКТЕР. Цьому рідкісному типу українців психологи приписують помірну життєрадісність і спокійний норов. У них добре розвинене почуття прекрасного, прагнення до гармонії з природою, котра яскраво процвітає на півночі України.

ЗАХІДНА АНТРОПОЛОГІЧНА ЗОНА

Карпатський (карпато-альпійський) і динарський типи

Українці **карпатського типу** близькі до більшості хорватів, деяких по-

пуляцій сербів переважно з північної Сербії, більшості популяцій Чехії і Словаччини, Південної і Центральної Угорщини.

Щодо **динарців-українців**, то тут приблизно однакова кількість світло- і темнооких, темноволосих – 70%, світловолосих – лише 2%. Цей тип тісно межує з карпатським, а іноді й має з ним низку взаємних переходів, тому їх не завжди легко і потрібно розрізняти. Динарський тип більше характеризує чорногорців, греків, боснійців, більшість популяцій сербів, північних румунів та південно-західних словаків.

ДЕ ЖИВУТЬ. Цей тип українців антропологи часто називають східним і відносять до нього жителів гірських регіонів: Закарпаття, Гуцульщина, Прикарпаття та окремих районів Буковини. На сучасній карті України їх можна зустріти в Івано-Франківській, Закарпатській,

частково Чернівецькій та Львівській областях, а також на Західній Тернопільщині (за винятком тих територій, для яких характерний поліський тип). До нього відносять близько 6-7% українців.

ЗОВНІШНІСТЬ. Представники карпатського типу найбільше відрізняються від типового українця: антропологи відзначають у них яскраво виражену круглу форму голови, вузьке і високе обличчя, прямий лоб, невиразне надбрів'я і часто опуклий ніс. Їх колір волосся і очей експерти називають найтемнішим серед всіх жителів України, а зріст – дуже низьким. Подібну зовнішність можна зустріти серед балканських народів: чорногорців, боснійців, сербів, а також північних румунів і словаків. Але існує і світліший варіант карпатського типу: у його представників волосся і очі не такі темні. Такі українці трапляються в цьому регіоні України набагато рідше, і чіткий ареал їх проживання визначити складно – через щільне змішування з темним варіантом.

ІСТОРІЯ. Представники карпатського типу – нащадки давніх археологічних культур західного і центрального європейського регіону. І хоча точну назву цих культур визначити важко, імовірно до них належать нащадки Куштановицької культури (поширеної на території сучасної Словаччини, Угорщини та України у VI – III століттях до н. е.) і культури Підкарпатських курганів. Експерти називають карпатських українців "містком між українським народом та етнічними групами Центральної та Південної Європи". Саме цим можна пояснити їх зовнішню схожість з сусідніми балканськими народами.

ХАРАКТЕР. Вихідців з Карпат психологи описують як досить терплячих, обережних людей, з сильним духом і стійким характером. Такі риси сформувалися у цих українців завдяки гірській місцевості і "спартанським" географічним умовам проживання. Також їм властива наполегливість, відданість принципам, рішучість і любов до землі. При цьому мають оптимістичний погляд на життя, гостинність, життєрадісність і грайливий характер. Досить розвинений також і потяг до естетики та споглядання прекрасного. ■

DĚJEPISNÝ A SOUDOBÝ KALENDAŘ UKRAJINSKÝCH ČECHŮ NA ROK 2025

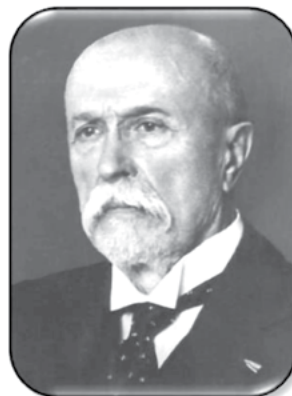
(vybraná data)

Otakar Červený

Čeněk Chvojka

Tomáš G. Masaryk

Tomáš Chocholoušek

* 175. výročí narození Otakara Červeného, významného krajaňského činitele a podnikatele (14.01.)

* 175. výročí narození Čeněka Chvojky, světově známého ukrajinského archeologa českého původu (8.02.)

* 175. výročí narození Univ. Prof. PhDr. Tomáše G. Masaryka, dr. h. c., prvního prezidenta Československa (7.03.)

†125. výročí úmrtí Tomáše Chocholouška, zakladatele a prvního předsedy České besedy ve Lvově (29.03.)

* 125. výročí narození Vítězslava Nezvala, českého básníka (26.05.)

* 150. výročí narození Věnceslava Švihovského, českého novináře a redaktora čas. Čechoslovan, kalendářů a knih v Kyjevě (25.07.)

* 150. výročí narození MUDr. Václava Girsy, českého lékaře, krajaňského činitele a československého diplomata (28.11.)

* 100. výročí narození Josefa Jančíka, osvoboditele CSR a prvního českého evangelického kazatele v nezávislé Ukrajině (29.12.)

1. ledna	• Nový rok / Новий Рік
1. ledna 1993	• Státní svátek ČR – Den obnovy samostatného českého státu – 32. výročí
6. ledna	• Tři králové / Водохреща
14. ledna 1850	• 175. výročí narození v Hradci Králové Otakara Červeného (†8.09.1930 Praha), významného krajaňského činitele a podnikatele, předsedy Rady Čechů na Rusi a člena Českého komitétu v Kyjevě
18. ledna 1998	• 27. výročí založení v Užhorodě Klubu T. G. Masaryka (předseda Ivan Latko)
25. ledna 1990	• 35. výročí založení v Malé Zubovtině (Žytomyrská oblast) společnosti Malá Zubovština
28. ledna 1999	• 26. výročí založení v Zaporizžji (čes. Záporoží) společnosti Bohemie
2. února 1905	• 120. výročí založení v Praze Kostnické jednoty, která se zasloužila o krajany na Ukrajině
4. února 1628	• V tento den učitel národa J. A. Komenský odešel z Čech do exilu a před tím se rozloučil s vlastní na Růžovém paloučku (ukr. Трояндова галявина) u Žacléře, který se tak stal symbolem vyhnání pro víru a přesvědčení.
8. února 1850	• 175. výročí narození v Semíně (okres Pardubice) Čeněka (Vikentije Václavoviče) Chvojky (†2.11.1914 Kyjev), světově známého ukrajinského archeologa českého původu, objevitele trypillské (1896), zarubinecké (1899) a čerňachivské (1899) archeologických kultur
10. února 1867	• 158. výročí založení ve Lvově České besedy (první předseda Tomáš Chocholoušek).
14. února 1912	• 113. výročí založení české evangelické obce Veselynivky - Sirotinky (Odeská oblast)
20. února 1993	• 32. výročí založení v Simferopolu společnosti Vltava
20. února 2014	• 11. výročí počátku 22. rusko-ukrajinské války / 11 - річниця початку 22 - ї російсько-української війни
7. března 1850	• 175. výročí narození v Hodoníně (Jihomoravský kraj) Prof. PhDr. T. G. Masaryka, prvního prezidenta ČSR
8. března	• Významný den ČR - Mezinárodní den žen / Státní svátek Ukrajiny – Міжнародний день жінок
12. března 1999	• 26. výročí přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě (NATO)
24. března 1990	• 35. výročí založení v Malynivce (Žytomyrská oblast) české společnosti (zanikla r. 1992, obrozená 24.03.1993 pod názvem Malynivske)
28. března 1592	• Významný den ČR – 433. výročí narození v Nivnici u Uherského Brodu Jana Amose Komenského (†15.11.1670 Amsterdam, Nizozemsko), "Učitele národů", posledního biskupa Jednoty Bratrské, teologa, filozofa, spisovatele, kartografa, světově známého pedagoga a nejznámějšího českého exulanta
29. března 1900	• 125. výročí úmrtí Tomáše Chocholouška (*1828 Sedlec u Sedlčan, nyní Sedlec-Prčice), českého pedagoga, hudebníka, zakladatele a prvního předsedy České besedy ve Lvově. Pohřben na Lyčakivském hřbitově
18. dubna	• Velký pátek
19. dubna 1991	• 34. výročí založení v Dubnu (Rivněnská oblast) společnosti Stromovka
20. dubna	• Neděle velikonoční / Великдень (Пасха)
20. dubna 1990	• 35. výročí založení v Mykolajivce (Vinnycká oblast) společnosti Holenderští Češi
21. dubna	• Pondělí velikonoční
26. dubna 1986	• 39. výročí Černobylské tragédie
1. května	• Státní svátek ČR - Svátek práce / Státní svátek Ukrajiny – День Праці
1. května 2004	• 21. výročí vstupu České republiky do Evropské unie
5. května 1945	• 80. výročí Květnového povstání českého lidu, kterého se zúčastnil významný ukrajinský muzikolog Volodymyr Hošovskij, čestný člen České besedy ve Lvově
6. května 1990	• 35. výročí založení v Žytomyru Žytomyrské společnosti volyňských Čechů
8. května 1945	• Státní svátek ČR - Den vítězství / Státní svátek Ukrajiny – День пам'яті і перемоги над нацизмом
9. května 1990	• 35. výročí založení v Bohemce (Mykolajivská oblast) společnosti Bohemka (do 31.01.2005, kdy zanikla, existovala pod názvem Čeští bratři, obnovená 21.09.2007)
15. května	• Památný den Ukrajiny - Celosvětový den vyšívání košile / День Вишиванки (slaví se od r. 2006 v třetí čtvrtletí května)
21. května 1991	• 34. výročí založení v Lucku (Volyňská oblast) společnosti Matice Volyňská
26. května 1900	• 125. výročí narození v Biskupkách (okres Brno-venkov) Vítězslava Nezvala (†6.04.1958 Praha), českého básníka, spisovatele a překladatele, spoluzakladatele poetismu, vůdčí osobnosti českého surrealismu
30. května 1995	• 30. výročí založení v Kyjevě České národní rady Ukrajiny
8. června	• Neděle svatodušní - Zelené svátky / День святої Трійци
10. června 1942	• 83. výročí vyhlazení obce Lidice v Čechách
15. června	• Neděle Svaté Trojice
15. června 1990	• 35. výročí založení v Novhorodkivce (Zaporizská oblast) společnosti Čechohrad

Vítězslav Nezval

Věnceslav Švihovský

Václav Gírsa

Josef Jančík

- 21. června 1991
- 24. června 1942
- 28. června
- 3. července 1992
- 5. července 863
- 6. července 1415
- 6. července 1910
- 11. července 2000
- 13. července 1943
- 15. července
- 25. července 1875
- Srpen 1905
- 3. srpna 1990
- 11. srpna 1438
- 21. srpna 1968
- 24. srpna 1991
- 12. září 2015
- 16. září 921
- 20. září 1995
- 25. září 1993
- 28. září
- 28. září 935
- 1. října / 1 жовтня
- 3. října 1999
- 9. října 1999
- 20. října 1996
- 28. října 1918
- 31. října (1517)
- 2. listopadu
- 5. listopadu 2020
- 8. listopadu 1620
- 11. listopadu
- 17. listopadu
- 28. listopadu 1875
- 29. listopadu
- 29. listopadu 1992
- 6. prosince
- 24. prosince
- 25. prosince
- 25. prosince 2009
- 26. prosince
- 29. prosince 1925
- 31. prosince
- 34. výročí ukončení odsunu sovětských vojsk z území Československa
- 83. výročí vyhlazení obce Ležáky v Čechách
- Státní svátek Ukrajiny – Den Ústavy Ukrajiny / День Конституції України
- 33. výročí založení v Melitopolu (Zaporižská oblast) společnosti Bohemie
- Státní svátek ČR – Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje; 1162. výročí jejich příchodu na Moravu
- Státní svátek ČR – Den upálení v Kostnici Mistra Jana Husa (*1369 Husinec): 610. výročí (jeho popel byl vysypán do Rýna). Pravoslavnou církví českých zemí a Slovenska je uctíván jako svatý mučedník.
- 115. výročí prvních (známých) bohoslužeb v Bohemce Chersonské gubernie (dnes Mykolajivská oblast) u příležitosti 395. výročí upálení Mistra Jana Husa, na kterých byl založen křesťanský spolek Hus
- 25. výročí vzniku v Oděse společnosti Česká rodina (první předsedkyně Prom. ped. Ludmila Bobrovská)
- 82. výročí vypálení obce Český Malin (zal. 1871) na ukrajinské Volyni
- Den ukrajinské státnosti – День Української Державності / Den křtu Rusi – Ukrajiny - День хрещення Русі - України
- 150. výročí narození v Hlinsku (Rivnenská oblast) Věnceslava Švihovského (†11.10.1957 Řež u Prahy), volynského Čecha, vydavatele a zakladatele týdeníku „Čechoslovan“ v Kyjevě (1911-1914, 1916-1918)
- 120. výročí založení české evangelické obce Bohemky (Mykolajivská oblast)
- 35. výročí vzniku v Praze Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel
- Feodora. Fedir (čes. Fridrich) Danylovych kníže Ostrožský (*1360, †1446?), vojvoda, guvernér, účastník husitského hnutí (1418-1431), od r. 1440 mnich Kyjevskopečerské lávry. Pravoslavný svatý (svatořečen v konci XVI. st.). Založil v Ostroze klášter dominikánů z Čech (1442, existoval do r. 1452).
- Významný den ČR - Den památky obětí invaze. 57. výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy (SSSR, BLR, MLR, NDR, PLR). Okupace (od 16.10.1968 dočasný pobyt sovětských vojsk) trvala do 27.06.1991. V jejím průběhu bylo usmrceno 425 (počet se zvyšuje), těžce zraněno 577, lehce zraněno několik set čs. občanů, emigrovalo kolem 350 tisíc občanů.
- Státní svátek Ukrajiny - 34. výročí nezávislosti / День Незалежності України
- 10. výročí odhalení v Bohemce Husova kamene u příležitosti 600. výročí upálení Mistra Jana Husa (projekt a realizace Miloslav Jančík; Dar Bohemce spolku Nová Bohemka (Pervomajsk)
- Ludmily. 1104. výročí úmrtí v hradě Tětin u Berouna české kněžny Ludmily (*asi 860, †15.09.921), první čes. svěřice (11. st.), mučednice obou křesť. církví a patronky českého státu (její ostatky leží v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě). Existují pravoslavné chrámy sv. mučednice Ludmily kněžny české také v Ukrajině.
- 30. výročí založení v Užhorodu Užhorodské společnosti české kultury J. A. Komenského
- 32. výročí začátku činnosti v Praze občanského sdružení (dnes zapsáný spolek - ZS) Exulant
- Státní svátek ČR – Den české státnosti (Zákon č. 245/2000 Sb. ze dne 29. června 2000)
- Václava. 1090. výročí úmrtí ve Staré Boleslavi (okres Praha-východ) českého knížete Václava (*asi 907 Praha?), prvního českého svatého (svatořečen na zač. 11. st.) a hlavního patrona českého národa.
- Poznámka: Relikvie sv. Václava se uchovává také v Michajlovském Zlatovrech chrámu Pravoslavné církve Ukrajiny v Kyjevě – PCU (byla věnována PCU biskupem Šumperckým Pravoslavné církve Českých zemí a Slovenska Izaiášem 21.11.2019).
- Státní svátek Ukrajiny - День українського козацтва
- 26. výročí posvěcení ve Veselynivce (Odeská oblast) české evangelické modlitebny
- 26. výročí vysvěcení v Novhorodkivce (Zaporižská oblast) českého římskokatolického kostela sv. Trojice
- 29. výročí posvěcení Betlémské kaple v Bohemce (architekt Petr Pirochta z Brna), jenž byla založena 28.8.1994 "výhradně ke kázání slova Božího v českém jazyce" a pro činnost českého krajanského spolku.
- Státní svátek ČR - 107. výročí vzniku samostatného Československa
- Světový den reformace – 508. výročí (v tento den Martin Luther zveřejnil 95 tezí s návrhy pro nápravu církve)
- Památka zesnulých - Dušičky
- 5. výročí úmrtí v Kyjevě prof. Ludmily Muchiny, CSc. (*18.06.1947 Kyjiv), zakládající členky, druhé předsedkyně České národní rady Ukrajiny (1996-2020) a druhé předsedkyně společnosti Vyšehrad v Kyjevě.
- 405. výročí bitvy na Bílé hoře u Prahy (v důsledku porážky ztratily české země na 298 let nezávislost!)
- [Mezinárodní] Den válečných veteránů (oslavuje se celosvětově od r. 1919 na počest ukončení První světové války v r. 1918, v ČR od r. 2001 jako Den válečných veteránů. Symbolem dne je květ vlčího máku)
- Státní svátek ČR - Den boje za svobodu a demokracii. 36. výročí Sametové revoluce (17.11.-29.12. 1989)
- 150. výročí narození v Šepetivce (Chmelnická oblast) MUDr. Václava Gírsy (†23.06.1954 Praha), českého lékaře, významného krajanského činitele v Ruském císařství a československého diplomata
- Významný den Ukrajiny - Den paměti obětí hladomoru 1932-1933 (každoroční národní pamětní den, který spadá do čtvrté soboty v listopadu). Oběmi hladomoru byli také krajané z českých obcí Bohemky a Čechohradu.
- 33. výročí založení v Kyjevě společnosti Vyšehrad
- Mikuláše / Миколая
- Štědrý den: Adam a Eva / Святвечір
- 1. svátek vánoční: Boží hod vánoční / Різдво Христове.
- Poznámka: První známé oslavy křesťanských Vánoc v dějinách se konaly 25.12.354 v Římě.
- 16. výročí založení v Pervomajsku (Mykolajivská oblast) společnosti Nová Bohemka
- 2. svátek vánoční: Památka prvního mučedníka církve Štěpána / Собор Пресвятої Богородиці
- 100. výročí narození v Bohemce-Mirotině (Mykolajivská oblast) Josefa Jančíka (†18.11.2012 Bohemka, Ukrajina), prvního českého evangelického kazatele v Ukrajině, vojáka Svobodovy armády a osvoboditele Československa, vyznamenaného nejvyšším vojenským řádem Československý válečný kříž 1939 (1945)
- Silvestra / Щедрий вечір, День Святої Маланки

Prameny: soubor Kcu, prameny 2025, Osobní archiv, csWikipedie, ukWikipedie, internet. Poznámka: Kresba V. Nezvala je od Mistra M. Svabinského. Lektoroval Mgr. Petr Brodský.

Dějepisný a soudobý kalendář ukrajinských Čechů (zal. r. 1990). Ročník 16/33. Vychází 4. 12. 2024. Uspořádal Ing. A. Drbal (Praha).

ОЛЕГ СМАЛЬ: КАРИКАТУРА ДЗЕРКАЛЬНО СХОЖА НА СВІТ

Олег Смаль народився в 1959 році на Волині. Закінчив архітектурний факультет Київського інженерно-будівельного інституту. Працював архітектором у проєктних організаціях Києва. З 1991 року професійний карикатурист, член київського клубу карикатуристів «АРХІГУМ», журналіст, ілюстратор книг. Постійно співпрацював з газетами «Київські відомості», «Дзеркало тижня», «Kyiv Post», «Свобода», «Український репортер», «Вечірній Київ» та ін. Твори були опубліковані також у закордонних виданнях The Financial Times, Currier International, The Voice of America, BBC, Deutsche Welle та ін. Експерт з питань свободи слова конференції ОБСЄ. Портфоліо налічує понад 15 000 опублікованих карикатур та близько 1000 статей з питань історії, культури, мистецтва й архітектури. Переможець і призер міжнародних конкурсів карикатури на різних континентах. Світовий рекордсмен із суми позову за газетну публікацію карикатури – 120 мільярдів гривень. Ініціатор двох виставок карикатури на Майдані (площі Незалежності в Києві) 2004-го й 2014-го років. Другу виставку повністю знищено спецпідрозділом Міністерства внутрішніх справ України «Беркут» під час штурму Майдану 18 лютого. Роботи зберігаються в багатьох музеях світу та приватних колекціях. Нині – артдиректор Київської муніципальної галереї мистецтв.

Розмову провів: Анатолій КРАТ, журналіст і письменник, Прага

– Карикатуристами народжуються чи стають? Якось не віриться, щоб хлопчик Олег з дитинства мріяв малювати карикатури, тим більше на політичні теми. Яким був твій творчий шлях: запланованим чи випадковим? Якщо випадковим, то який поворотний момент вплинув на це рішення?

– Навчити карикатурі неможливо. Це такий собі захисний стан психіки – сміятися над тим, що може викликати жах чи відразу. Я мріяв бути садівником. Потім думав про архітектуру чи журналістику. Став архітектором. Втім, і в пресі працював років тридцять. Карикатури активно малював на ідіотських лекціях з історії КПРС і наукового комунізму. Моїм однокурсникам подобалося. Виявилось, що карикатуру добре споживає преса. І можна навіть непогано заробляти. Додатковим джерелом «натхнення» в карикатурі стала служба в Радянській Армії – тотальному театрі абсурду.

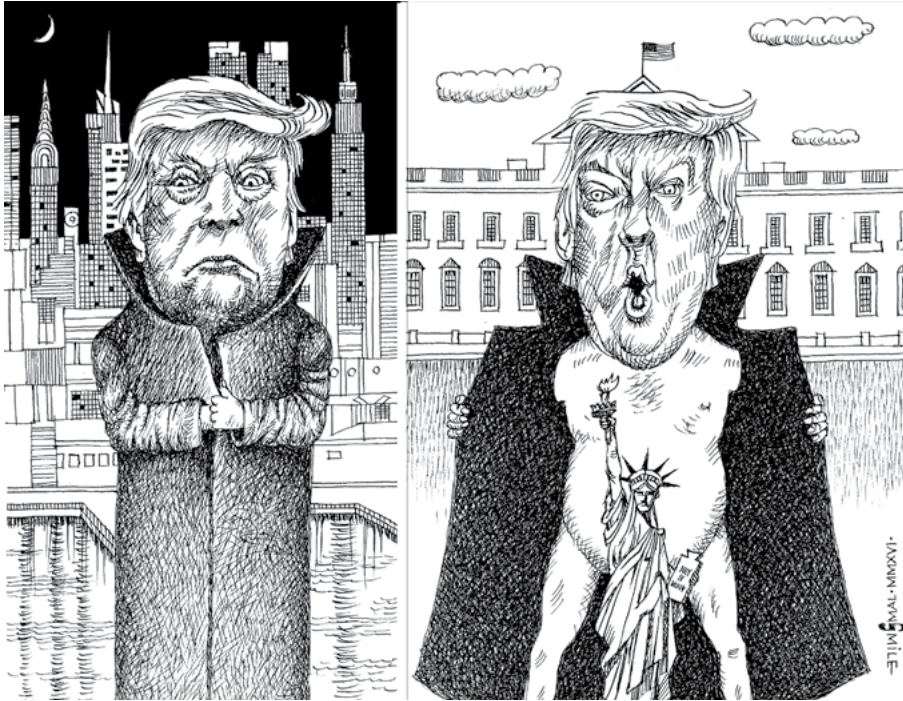

Чи погоджуєшся ти з таким висловлюванням німецького філософа-іраціоналіста Артура Шопенгауера: «Світ у всіх відносинах, безумовно, поганий: естетично він

схожий на карикатуру»? Чи тобі ближчий до серця інший вислів – перуансько-іспанського письменника, лауреата Нобелівської премії з літератури Маріо Варгаса Льоси: «Електронна пошта – це карикатура на листування»?

Щодо Шопенгауера, то це скоріше карикатура дзеркально схожа на світ. А карикатурність та ефемерність електронного листування за нобелівським лауреатом Льосою я відчуваю в Києві щоденно: зникає електрика – зникають всі електронні листи.

– У чому особливість саме політичної карикатури? Адже відомо, що це надзвичайно небезпечна професія. Достатньо згадати сумнозвісну стрілянину в редакції французької газети «Шарлі Ебдо» («Charlie Hebdo») 7 січня 2015 року в Парижі. Тоді напад через карикатури цього видання на іслам і пророка Магомета спричинив як мінімум 12 смертей...

Карикатуристи малювали безумців, які з ім'ям Аллаха вбивають людей. Прийшли безумці і вбили з ім'ям Аллаха карикатуристів. Політичні карикатуристи (не пропагандисти) схожі на легендарну провісницю давньогрецької міфології Кассандру – майже не помиляються в прогнозах. Але до них, на жаль, не дослухаються.

– Слава Богу, в тебе не стріляли, але водночас твою творчість за сумних часів правління Віктора Януковича не обминули своєю увагою тогочасні судові органи. Ти «прославився» як володар світового рекорду за сумою судового позову за газетну карикатуру. Тоді суд Шевченківського району міста Києва зареєстрував позов на твою карикатуру на суму 120 млрд грн. Що це була за карикатура і звідки взялася ця фантастична сума? Тобі не було страшно, що тебе просто засудять і кинуть до буцегарні? І що тебе зрештою врятувало – зміна влади?

– Немає нічого гіршого, ніж судові засідання. Особливо з такою кафкіанською суттю. Звичайна ілюстративна карикатура до журналістського розслідування про оборудки з гуманітарною допомогою образила депутата Київської міської ради. Чому така дика цифра позову (40 мільярдів доларів) на той час? Депутат порохував кількість читачів газети, користувачів інтернету в світі, середню ціну витворів мистецтва на

аукціоні "Сотбіс". Перемножив і виврахував суму компенсації за глибину своєї душевної травми. Влада тоді не змінювалася. Моя адвокатка просто була фаховою й витягла мене з цього «театру абсурду» на світ божий. Бувало й таке, що інколи справедливість перемагає...

– Утім, це не єдиний випадок, чи не так? Твої карикатури настільки влучні, що одну з твоїх робіт Сергій Ківалов, тогочасний голова Центральної виборчої комісії України, назвав «тиском на ЦВК». Як почалася й чим закінчилася ця історія?

– Смішно було дивитися телекартинку з Ківаловим, який тримав у руках мою зовсім невинну карикатуру і пояснював, що це заважає підраховувати йому голоси. Але як саме заважає, він так і не повідомив. А мені б цікаво було послухати, що він ще б міг вигадати.

– Виставка твоїх робіт у середмісті Києва під час Революції Гідності стала дуже популярною та широко висвітлювалась у ЗМІ. Проте більшість виставлених робіт тоді була знищена при спробі штурму Майдану спецпідрозділом «Беркут». Що тебе надихнуло розгорнути на Майдані намет з карикатурами? Після цієї події тобі вдалося відновити ці творіння чи це були єдині оригінали?

– Події змінювались феєрично швидко. Видання газети, з якою я тоді співпрацював, було заблоковане

Януковичем, тому моя Міжбарикадна виставка, здається, знайшла своє місце і вдячних шанувальників. Під час штурму були знищені й оригінали, але більшість робіт я зберіг у вигляді файлів і згодом відновив.

– Упродовж 25 років творчої праці ти опублікував близько 15 000 своїх робіт. Які відомі політичні особи були героями твоєї політичної сатири? Наскільки мені відомо, ти не обмежував себе лише українським політикумом.

– Так, малював і малюю майже всіх відомих політиків світу. Як історичних персонажів, так і сучасних. З-поміж них Наполеон, Шарль де Голль, Ніколя Саркозі, Джо Байден і Дональд Трамп, Ангела Меркель та її наступник Олаф Шольц, Володимир Зеленський, Фідель Кастро, Ким Чен Ін, Володимир Путін та багато інших. Не всі були сатиричні, були і дружні. Деяких не малював ніколи, бо гидко. Приміром Володимира Жиринського – одіозного російського політика, засновника та голову Ліберально-демократичної партії Росії (із 14 грудня 1992 року й до своєї смерті у 2022-му). Він, як і Путін, люто ненавидів Україну і закликав зітерти її з мапи Європи ядерним ударом.

– Не секрет, що художник з чогось має жити, щоб і надалі творити. Це я про комерційну сторону творчої діяльності. Твої твори зберігаються у багатьох музеях світу

та приватних колекціях. А як вони опинилися, зокрема, у всесвітньо відомого польського письменника-фантаста Станіслава Лема, експрезидента Словаччини Андрея Кіски, послів США, Бельгії, Франції, Німеччини в Україні?

– Станіславу Лему карикатуру я передав через українських журналістів, й отримав, як подяку, книжку з його автографом. Президенту Словаччини вручив особисто в Києві. Послам інколи вручав особисто, інколи робив малюнки на замовлення працівників амбасад.

– Ти призер і переможець близько 40 міжнародних конкурсів графіки в Бельгії, Італії, Ірані, Китаї, Німеччині, Південній Кореї, Португалії, Румунії, Сирії, Україні, Франції, Чорногорії, Японії. Як сприймала твої твори закордонна публіка? Чи однаковою була їхня реакція з українською публікою?

– Так, український гумористичний погляд на світ чудово розуміють і цінують на всіх континентах. Міжнародні нагороди – наочний доказ.

– Як російсько-українська війна 2022 року вплинула на твоє загальне і творче життя? За віком ти б міг отримати політичний притулок у будь-якій країні світу, але залишився жити і творити у рідному Києві. Чи стало в тебе більше антивоєнних творів та карикатур на воєнну тематику?

– Мені було б незручно виїхати, після стількох років проукраїнської праці. Хоча тих, хто залишив Укра-

їну, не засуджую – війна жахлива. Мрію про час, коли всякі путіни разом з йому подібними політичними фігурками згинуть, як роса на сонці. І я малюватиму лише сюжети на вічні теми: кохання, всесвіт, пиво, рок-н-ролл...

– Яким у твоєму житті було твоє перше знайомство з Чехією, з її символами, спортом чи культурою? Які чеські імена спливають у твоїй пам'яті і з яким видом діяльності вони пов'язані?

– Першою книжкою, самостійно прочитаною без наполягання батьків, була «Муравлик Ферда» Ондржея Секори з ілюстраціями автора. Звісно, в українському перекладі. Я

й досі надихаюся чудовими ілюстраціями. Ця книжка дотепер збереглася в моїй домашній бібліотеці. Також добре пам'ятаю, що «Пригоди бравого вояка Швейка» я прочитав, коли мені було 10 років. І тоді, і зараз вважаю, що ніхто, крім Ярослава Гашека, смішніше та страшніше про війну не написав. Моторошного Франца Кафку, зокрема його новелу «Перевтілення», я теж прочитав дуже рано. Вона мене тоді просто налякала, усвідомлення ж того, що в новелі йшлося про трагізм існування «маленької людини» та відчуженість людей, прийшло набагато пізніше з життєвим досвідом. Фрази Карела Чапека про війну цитую зараз більше, ніж мені хотілося б. Вони похмурі, але водночас пророчі й актуальні. Звісно, як художник і архітектор, вчусь і заздрю віртуозній майстерності блискучого художника Альфонса Мухи. Під час хокейних матчів між СРСР і ЧССР завжди вболівав за команду Недоманського, Холечека, Дзурілли, Поспішила, Штястни...

– Як так сталося, що ти об'їздив мало не пів світу, але й досі не був у «златій» Празі? 21 липня цього року в чеській столиці під егідою Українського інституту в особі організатора Ростислава Прокоп'юка в галереї 12 Art Cabinet відбувся твій вернісаж під назвою «Карикатури про війну і про життя». На виставці були цілком нові роботи так званого воєнного періоду, чи найкраще з усього, що ти створив за більш ніж чверть століття твор-

чого життя? І чому ти обрав саме таку назву?

– Звичайно, без відвідин Праги життя трошки неповноцінне. Як бачиш, я вже виправився і тішуся новим зустрічам в недалекому майбутньому. В експозиції я представив зовсім нові роботи і давні. Десь половина про війну, решта – про вічне. Щоб ніхто не подумав, що в Україні через війну життя зупинилось.

– Попри те, що українські журналісти не прийшли твій вернісаж, чеські у спекотну неділю проявили до тебе неабияку цікавість. Наприклад, журналіст з Чеського інформаційного агентства (ЧТК) безпосередньо взяв участь у відкритті виставки, а Чеське телебачення навіть відзняло відеосюжет про твою творчість безпосередньо в галереї її власника Віктора Вілгелма на тлі твоїх робіт. Чим, на твою думку, був викликаний такий ажіотаж до виставки, та які теми з твоєї біографії найбільше цікавили чехів – творчі чи побутові?

– Чеські журналісти працювали чітко і професійно. Конкретні й короткі запитання, втім з можливістю давати розлогі відповіді. Сам сюжет пройшов під гаслом «І про війну можна говорити з гумором». Модератор зокрема підкреслив, що я у своїх роботах насміхаюся над російським президентом та над пасивністю Заходу. Натомість в інтерв'ю я звернув увагу на те, що карикатура – це такий жанр, який спонукає до сміху, але я мушу малювати кров і персонажів, які зовсім не дотепні і не смішні. Журналістка, яка переглянула виставку, між іншим, поцікавилася, чому я зобразив у своїй карикатурі нинішнього американського президента Джо Байдена з клізмою в руках. А це тому, пояснив я їй, що Сполучені Штати тривалий час надавали нам допомогу крапля за краплею, що коштувало життя багатьох наших воїнів, які б могли жити і воювати далі.

– До речі, мені дуже сподобалось, як влучно схарактеризував на ка-

меру необхідність подібної виставки Віктор Вілгелм: «Для багатьох людей, які ще й досі мають чимало сумнівів щодо того, що відбувається в Україні, Олег Смаль своїми роботами може це пояснити досить відверто і влучно».

– Зазвичай я завжди незадоволений своїми інтерв'ю, але щодо відеосюжету Чеського телебачення про виставку в мене немає жодних зауважень. Як і до думки про вернісаж Віктора Вілгелма.

– Принагідно хочу спитати, чи були у твоїх карикатурах політичні фігури чеського політикуму? Адже такі діячі, як, наприклад, експрезиденти Чеської Республіки Вацлав Клаус чи Мілош Земан, неодноразово ставали героями чеських карикатур, які по-різному сприймала чеська громадськість. Так, у популярному чеському часописі «Respekt» у дискусії про політичну карикатуру на чинних президентів країни я прочитав таке: «Або ми виходимо з припущення, що всі люди рівні і мають право на однакове журналістське ставлення, або ми виходимо з передумови, що політик як публічний діяч повинен нести вищий рівень критики (а карикатура є формою критики)». А що думаєш ти з цього приводу, як практик, а не теоретик?

– У моєму доробку одна з чеських постатей таки присутня – це не політик і не наш сучасник, а відомий на весь світ письменник, який народився і похований в Празі. Так, це Франц Кафка. Хто міг би стати наступною постаттю? Можливо, экс-президент і драматург Вацлав Гавел або нинішній президент Чехії Петр Павел. Однак це вже буде не карикатура, як така, а швидше дружній шарж. А щодо дискусії в чеському часописі, я переконаний, що політики свідомо обирають публічність, тому повинні звикати, що кожен їхній крок чи дія будуть препаровані жорстокими карикатуристами. Карикатуристи, на

відміну від терористів, не вбивають, вони змушують замислитись.

– Чи надихнула тебе Прага на нові творчі проєкти? Якщо так, міг би прохилити хоча б трошки завісу таємничості – про що вони?

– Якщо Прага не надихає митця на творчість, то це означає єдине – художник помер. Тому вже є ціле море планів у співпраці з галереєю 12 Art Cabinet. Робота вже розпочалася. Поки що єдина інформація така: те, що буде створене у кооперації, буде унікальним та ексклюзивним. До речі, саме тут, у Празі, перед інтерв'ю, я знайшов в інтернеті поему Тараса Шевченка «Єретик», присвячену Яну Гусу. Перечитав. І впевнився ще раз, що долі чехів та українців схожі та історично переплетені.

– У нашому першому і, сподіваюсь, не останньому творчому тандемі, маючи на увазі проілюстровану тобою мою збірку літературних пародій та афоризмів «Прометей поміж грудей», я оприлюднив автопародію на самого себе як поета. А чи зважиться карикатурист Олег Смаль на автокаркатуру? Адже сміючись над собою, ми показуємо іншим, що об'єктивно ставимося до своєї недосконалості.

– Я досить прискіпливий до своїх карикатур. Абсолютно задоволений завершеною роботою не буваю ніколи. Себе збоку уявляю погано. Тому довряю колегам-каркатуристам. Нехай намалюють, з радістю посміюся.

– Чи побачимо ми колись ошатно виданий в якому-небудь українському видавництві альбом вибраних карикатур та інших художніх робіт (картин, скульптур, книжкової графіки тощо) Олега Смалья? Спадала тобі взагалі така ідея на думку?

– Так, давненько я не видавав персональних збірок. Хоча "заготовки" книжок лежать. Мабуть, чекають на меценатів – покровителів мистецтва, що безкорисливо матеріально підтримують розвиток культури. Сподіваюсь, що в Україні й світі вони ще не перевелися.

– Яким було повернення додому, з чеської столиці до української?

– Коли я повертався в Україну, на дорогах наш автобус переганяли військові вантажівки, які рухались в наш бік. Тобто вперед, сподіваюсь – до Перемоги! ■

МІННЕ ПОЛЕ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: НЕБЕЗПЕКА РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Наша редакція побувала на міжнародній конференції “Мінне поле інформаційної війни”, присвяченій російсько-українській війні та викликам, перед якими постала європейська спільнота у висвітленні цієї проблеми. Росіяни використовують найдрібніші деталі пропаганди, щоб змістити акценти і тим самим відгородитись від відповідальності за розв’язану ними геноцидну війну проти українського народу або виправдати її.

Текст: Олег Баланда

У дискусії, організованій “Українським інститутом” у Чехії, взяли участь провідні чеські та українські журналісти, політологи та волонтери. Одна з тем дискусії називалася «Лексика та основні наративи російської пропаганди». Учасники навели приклади некоректних формулювань у медіа стосовно повномасштабної російської агресії (наприклад, «війна в Україні») та пояснили, чому вони некоректні, а також запропонували коректні варіанти.

З виступу Вікторії Курчинської – редакторки, фотокореспондентки “Суспільного”, щодо лексики та наративів російської пропаганди:

“Журналісти зіткнулися з проблемою воєнної лексики ще з 2014 року, коли війна, власне, почалася. Я, як редакторка, пам’ятаю дуже багато розмов з нашими іноземними колегами, експертами-дослідниками, істориками, де ми пояснювали, що це не криза в Україні.

Війна – це не “криза в Україні”, як це подавала Росія. Тобто російські медійники і російська пропаганда ту війну вже тоді називали кризою. Пізніше це трохи трансформувалося і стало називатися конфліктом. На зараз маємо достатньо лексики, яку запускала російська пропаганда. Зокрема, ми працюємо з багатьма іноземними агентствами: фотоагентствами, медійними агентствами, які використовували такі, наприклад, слова, як «повстанці». І для нас було важливо, щоб цих слів не звучало, бо це були бойові формування, які фінансувались Росією. Але саме це слово прибрати з іноземного медійного лексикону було дуже складно. Російська пропаганда досі запускає нові й нові лексичні обороти, наративи, які, на жаль, спрацьовують на міжнародну аудиторію досі. З останнього, наприклад, це лексичні обороти з Маріуполя.

Я особисто займалася проєктом про окуповані території як редакторка, і моя команда: журналісти і продюсери, опитували багато людей з Маріуполя. І, очевидно, там становище погане. До того ж, Росія зараз запускає новий наратив, який звучить так: "Маріуполь підбудовується".

Насправді ситуація досить жахлива — це так зване "будівництво" на тілах, на кістках загиблих людей, кількість яких ми досі не знаємо, бо, фактично, Росія не допускає міжнародні організації, щоб зробити висновки про загиблих у перші місяці вторгнення. Тому нам, українським журналістам, залишається лише продовжувати комунікацію з іноземними колегами. У суспільних мовників, які я тут представляю, запобіжниками є наші редакційні політики і журналістські стандарти, яких ми дотримуємося, тому дуже важливо, що кожен журналіст, продюсер, редактор у нашій компанії вже понад 10 років війни навчені працювати з російською лексичною пропагандою".

Петр Главачек – історик, філософ і редактор, доцент чеської історії в Карловому університеті. Навчався на філософському факультеті Карлового університету в Празі та в Університеті Берна. У 2001-2007 роках працював науковим співробітником Центру історії та культури Центральної та Східної Європи в Лейпцигу. З 2008 року очолює Collegium Europaeum, спільний дослідницький центр філософського факультету Карлового університету та Філософського інституту Академії наук Чеської Республіки. Займається культурною, релігійною та інтелектуальною історією, особливо питанням європейської ідентичності. На конференції розповів таке:

"Термін "війна в Україні" є дуже викривленим, але ще більш викривленим, можливо, є вислів, який ми часто бачимо в чеських та європейських медіа, а саме "Путінська війна в Україні" або "проти України". Це створює враження, ніби є якась "добра Росія", і головне — щоб ми не згадували так звану "колективну провину", бо все це нібито робить Путін. А якщо це робить Путін, то з ним впораються, і все буде добре.

Це дуже небезпечний наратив, тому що, якщо не існує "колективної провини", як кажуть у Чехії, то не існує й "колективної невинуватості". У танках, літаках тощо немає якогось "колективного Путіна" чи "планового Путіна", а є конкретні росіяни, громадяни Російської Федерації. Це, коротко кажучи, війна Росії проти України, і ми намагаємося уникати цього дуже жорстокого факту.

А є ще одна річ, пов'язана з історією, і це той фейк про "братні народи". Він має два аспекти. Перший спрямований на українців, а другий — на так званих слов'ян.

Отже, "братні народи" — це насправді симулякр, що дозволяє сказати, ніби росіяни є великою культурною нацією, а українці чи білоруси — це якісь етнічні, чи фольклорні групи, які не мають повноцінної державності. Це можна почути навіть зараз у Словаччині, Сербії, на жаль, у Чехії. Мовляв, ми всі слов'яни, тому ми повинні краще розуміти цю так звану "слов'янську Росію".

Скажіть це українцям, які стикаються з геноцидною війною з боку "слов'янської" Росії. Чи білорусам, які проходять черговий етап колонізації, стаючи, так би мовити, "внутрішньою Росією", або полякам. Ми, чехи, як і словаки й серби, досі не в змозі протистояти цій токсичній історичній інформації, яку я вважаю етнологічним фейком. За всім цим стоїть одна велика традиція, з якою зараз безпосередньо стикається Україна, але ми всі, Європа, Захід як вільний світ, також із нею зіштовхуємося.

Це російський імперіалізм і колоніалізм. Ми можемо далі сперечатися, чи варто називати Росію колоніальною імперією, але я вважаю, що ця політична й політологічна гіпотеза є цілком доречною.

Росія поводить себе як агресивна, у певних аспектах геноцидна колоніальна імперія. Вона пропагує певну форму національної й державної винятковості, що означає: "Ми найкращі, ми носії добра, а решта — це нацисти чи фашисти, темна сторона." Наприклад, Європа, яку ми звільнили від ангlosаків, тобто розколемо Захід як цивілізацію.

Усі ці наративи про слов'янство, про якусь боротьбу за християнську цивілізацію, яку має захищати саме Росія, про традиційну родину тощо — якими б смішними не здавалися, вони є водночас небезпечними. Вони дуже небезпечні. Кажу не лише як історик і філософ, але й як журналіст.

Тому я намагався як редактор, разом із колегами, писати про Україну і закликати писати про війну в Україні, усвідомлюючи також ці історичні контексти.

Росія використовувала псевдоаргумент боротьби з нацизмом у своїй агресії проти України. Але якщо подивитися на країну сьогодні, то саме Росія, з огляду на свої дії, більшою мірою відповідає критеріям, які власне і перетворюють державу на фашистську чи нацистську, тобто державу, яка діє авторитарно і фактично тоталітарно. І це не проблема лише Путіна чи навіть більшовицької традиції, а результат століть російського імперіалізму і колоніалізму.

Росія заслуговує на поразку. Бо без поразки Росії ми й далі стикатимемося з цією жорстокою реальністю, яка є кривавою і має прямий стосунок до свободи, демократії та людської гідності. І цю свободу та гідність зараз захищають конкретні люди — українські солдати й солдатки, чоловіки й жінки". ■

РОСІЯ МАТИМЕ ПРОБЛЕМИ У 2025 РОЦІ. АЛЕ ЧИ ХОЧЕ ЗАХІД, ЩОБ УКРАЇНА ПЕРЕМОГЛА? — ФІЛЛІПС О'БРАЄН

Історик та дослідник війни Філіпс О'Браєн у тижневому огляді війни концентрується на трьох аспектах: "хор" про необхідність переговорів, призначенці Трампа та великі економічні проблеми Росії у наступному році. Texty.org.ua наводять переклад огляду, здійснений виданням iPress, у скороченому вигляді.

Це був тиждень, коли низка держав та лідерів діяли так, ніби вони знають, що добре для України, краще ніж вона сама. Дивовижно бачити, як західні лідери починають намагатися вести переговори від імені України, навіть не розмовляючи з самими українцями. І це не просто переговори – вони йдуть на поступки від імені України і підривають будь-яку українську переговорну позицію.

Крім того, вибір кабінету Трампа дійсно не виглядає добрим для України. По суті, ви можете розділити людей, яких прогноують на посади в уряді Трампа, на три різні табори, і лише два з них отримають роботу. Наостанок, важлива статистична робота, яка вказує на величезні проблеми, з якими зіткнеться російська економіка у 2025 році.

Дзвінок Шольца Путіну

Найбільш кричущим прикладом цього став дзвінок канцлера Німеччини Олафа Шольца Путіну. Ця історія вибухнула в п'ятницю. Здавалося, що Шольц попросив про дзвінок (так стверджують росіяни, і німці цього не заперечують). Шольц перебуває в жахливому політичному становищі. На нього чекають вибори в лютому-березні 2025

року, і його партія, схоже, зазнає повної поразки. Для тих, хто не знає, коаліційний уряд Шольца розпався, і оскільки він не може керувати більшістю в Бундестазі, доведеться проводити нове голосування. До речі, є припущення, що набагато більш проукраїнський (принаймні на словах) голова ХДС Фрідріх Мерц, майже напевно стане канцлером наступного німецького уряду. Тож принаймні це невелика втіха.

Так чи інакше, ймовірно, намагаючись зміцнити свій внутрішній авторитет (і, можливо, навіть вислужитися у Вашингтоні перед адміністрацією Байдена і новою адміністрацією Трампа), Шольц пішов на контакт з Путіним. Цей вчинок надзвичайно важливий, можливо навіть важливіший за слова, які Шольц і Путін сказали один одному. Сам по собі запит на дзвінок і подальші дії є формою переговорів. По суті, це означає "почнімо говорити й подивимося, що з цього вийде".

Схоже, Шольц поінформував українців про те, що дзвінок відбудеться, але українці були незадоволені. Звідки ми знаємо? Коли ця історія з'явилася, реакція України була миттєвою і, м'яко кажучи, сповнена здивуванням і підозрою. Президент Зеленський вирішив публічно дорікнути

Шольцу, звинувативши його у тому, що він відкрив "скриньку Пандори", звернувшись із проханням, а потім зробивши дзвінок. "Це саме те, чого Путін давно хотів: йому вкрай важливо послабити свою ізоляцію".

Міністерство закордонних справ України виступило з черговою заявою, в якій засудило дії Німеччини. "Навіть якщо канцлер Німеччини не висловив жодних позицій, що суперечать позиції України, розмови з російським диктатором не додають цінності у досягненні справедливого миру..."

Українці мали повне право бути недовірливими. Шольц був європейським лідером, який несе найбільшу відповідальність за обмеження озброєнь, що надаються Україні. Він публічно заявляв, що не хоче, аби Україна завдавала ударів по цілях у Росії, водночас у більшості випадків надавав або оборонні (протиповітряні), або наступальні системи меншої дальності. Крім того, розмова між Шольцом і Путіним не була поверхневою, за повідомленнями, вона тривала щонайменше годину. Це занадто багато часу для дзвінка, який, за словами німецьких джерел, охоплював лише кілька питань.

"Мирні плани" від людей з оточення Трампа

Деякі з нових кандидатів та інші особи з оточення Трампа, схоже, регулярно висувують різні ідеї щодо того, як міг би виглядати мирний план для України, звісно ж, не звертаючи жодної уваги на те, чого хоче Україна.

Дві речі, які вони повторюють знову і знову – це те, що Росія зможе зберегти все/більшу частину того, що вона окупує, в межах міжнародно визнаних кордонів України, і, що гнітюче – Україна повинна буде прийняти нейтралітет без членства в НАТО. Джей Ді Венс (який у певному сенсі має набагато більшу вагу, ніж будь-хто з членів кабінету Трампа) вже давно наголошує на цьому. Незадовго до виборів він повторив основні пункти свого "мирного" плану для України, який включав не лише відмову від членства в НАТО, але й, цілком можливо, від членства в ЄС для України. Венс заявив, що не лише Північноатлантичний альянс має бути закритий для України, а й усі інші "союзницькі інституції".

Цей "барабанний бій" вимушеного нейтралітету щодо України (який, мабуть, є єдиною річчю, проти якої виступають майже всі українці) був посилений Тулсі Габбард (докладніше про це нижче) в одному з найдивніших відео цього тижня, коли вона, по суті, використовувала гавайські метафори, щоб довести, що Україну потрібно залишити беззахисною перед російською жорстокістю.

Алоха!

До речі, ознакою того, наскільки це важливо, може бути те, що песик Ілона Маса Девід Сакс, який регулярно просуває російську пропаганду, вийшов і заявив, що в рамках будь-якої угоди від України очікується відмова від усіх 4 областей, які РФ незаконно анексувала. Це охоплює велику кількість території, яку Росія не окупує, в тому числі великі українські міста, такі як Херсон і Запоріжжя.

Чому все це важливо? Тому що те, що люди, здається, роблять і в Європі, і в США, – це намагаються піти на значні поступки для послаблення позиції ще до того, як будь-які дискусії навіть почнуться. Вони поступаються українськими позиціями і важеями впливу, але ніколи, ніколи не просять Путіна ні про що.

Просто дивно, скільки інтелектуальної сили Путін знову демонструє перед політиками в країнах НАТО. Його армія воює, але його рефлексивний контроль знову працює по-

наднормово, допомагаючи йому на шкоду Україні.

Три групи призначенців Трампа

Схоже, що з дискусії Дональда Трампа випливають три типи можливих призначенців у кабінеті – два з них отримують пости в кабінеті, а один точно ні.

Ті, хто не має шансів отримати посаду, зрозумілі – це послідовні і міцні друзі України; ті, хто намагався підтримувати Україну протягом останніх майже трьох років. Сам Трамп чітко дав це зрозуміти, коли однією з перших речей, які він зробив минулого тижня, було публічне оголошення про те, що Майк Помпео та Ніккі Хейлі не будуть у його кабінеті на жодних посадах.

Іншими словами, послідовна і відкрита підтримка України виглядає автоматичною чорною міткою в полюванні за посадою в уряді. Дійсно, неможливо знайти кандидата, який нещодавно відкрито виступав за продовження допомоги Україні або навіть членство України в НАТО.

Отже, коли цю групу прибрали, є дві інші групи, яким дають роботу. Перші – це ті, хто підтримував Україну, іноді дуже сильно, на початку повномасштабного вторгнення, але згодом жорстко повернулися до трампівської антиукраїнської позиції.

Це такі люди, як Марко Рубіо, Еліз Стефанік, Майк Хегсет, Майк Волтц тощо. Деякі люди кажуть, що вони проукраїнські. Набагато точніше сказати, що вони були за Україну. Ось один приклад того, яких метаморфоз зазнали їхні цитати.

Стефанік, коли відбулося повномасштабне вторгнення, була одним із найбільших критиків Путіна та найбільших друзів України, звинувачуючи росіян у геноциді та заявляючи, що Україна має вступити до НАТО. Однак останнім часом вона стала трампісткою щодо України, відмовляючись підтримати членство України в НАТО або навіть продовження допомоги.

І мені прикро сказати, що ця головна група включає Майка Волтца (нового радника з національної безпеки). Деякі проукраїнські голоси, схоже, сподіваються на нього. Все, що я можу сказати, це те, що чим ближче до цих виборів, тим більше Волтц займав трампівську позицію щодо України. Ось один звіт про його поведінку під час кампанії.

Сумно, що це фактично найкраща група для України, коли йдеться про кадрову політику Трампа. Остання група – це багаторічні агресивні антиукраїнські лобісти. До цієї групи входять такі люди, як Тулсі Габбард, Метт Гетц і Роберт Кеннеді, які атакували Україну, НАТО, американську допомогу Україні ще до повномасштабного вторгнення, і відтоді залишаються вірними тому самому шляху.

Однак реальна влада в цій групі – це не уряд чи офіційні кандидати на посади. Справжня сила полягає в тому, що до неї входять люди, які мають великий вплив в оточенні особисто Трампа, такі як його син Дональд, Венс та Ілон Маск.

Можливо, все зміниться, коли Трамп прийде до влади, і ця мінлива людина врешті-решт займе проукраїнську позицію. Однак майже напевно цього не станеться, бо він чутиме поради від людей, які його оточують.

Два дні тому в Foreign Policy була опублікована дуже цікава стаття, в якій фактично зроблена спроба проаналізувати майбутній розвиток російської економіки на основі відкритих даних. Її написали український професор економіки Олександр Мертенс та мій колега з Університету Сент-Ендрюса, доктор Марк Девор.

У статті є низка моментів, які я б хотів підкреслити тут, і які йдуть всупереч з основним наративом, що з'являється в пресі про великого російського бегемота. Росія все ще виробляє значно менше, ніж втрачає, її економіка стала настільки залежною від витрат на оборону, що важко уявити, що ще вона може зробити. Вона фактично залежить від важливих зовнішніх джерел (північнокорейських снарядів), які не можуть вічно постачатися в таких величезних кількостях.

Інакше кажучи, якби Україні допомогли і продовжили боротьбу за сильної підтримки її партнерів, Росія мала б реальні проблеми менш ніж за рік. Проблема в тому, що Україні можуть не допомогти її партнери, і це може призвести до більших українських втрат.

Отже, Україна може виграти цю війну, але не самотужки. Росія залишається слабкою економічною потугою, яка не може значно розширити виробництво. Вибір, який стоїть перед нами, і який, боюся, буде ставати дедалі більш європейським, полягає в тому, чи хочемо ми, щоб Україна перемогла. ■ TEXTY.ORG.UA

РОСІЯ НЕ МАЄ РЕСУРСІВ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ. ЇЇ ВІЙСЬКОВА ЕКОНОМІКА СЯГАЄ МЕЖІ, — FOREIGN POLICY

Наратив про те, що у РФ є необмежені ресурси для перемоги у війні проти України, не відповідає дійсності. Водночас Росія не зможе і легко закінчити війну через низку економічних причин. Про це пише Foreign Policy з посиланням на дані OSINT-аналітиків, повідомляє iPress.

Текст: Олег Баланда

Зазначається, що військова економіка Росії вже сягає межі та рухається до глухого кута.

"Ознаки того, що офіційні дані приховують серйозні економічні труднощі, спричинені як війною, так і санкціями, стають дедалі очевиднішими.

Кремль не зможе нарощувати виробництво досить швидко, щоб замінювати зброю з тією швидкістю, з якою вона втрачається на полі бою. Уже зараз близько половини всіх артилерійських снарядів, що використовує Росія в Україні, надходять із північнокорейських запасів. У якийсь момент у другій половині 2025 року Росія зіткнеться з серйозною нестачею кількох категорій озброєнь", — йдеться в статті.

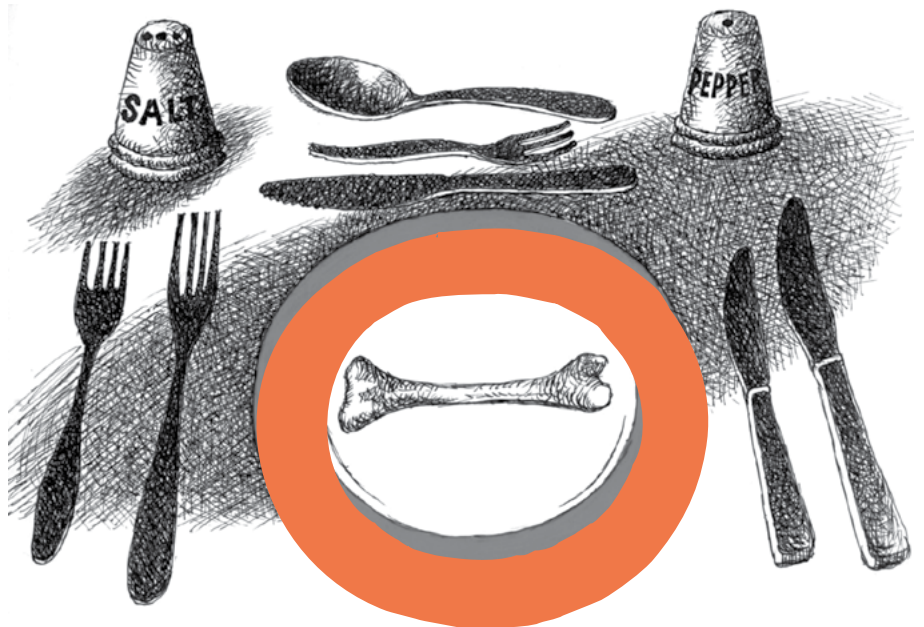
Коли Росія досягне кінця шляху з кожним типом озброєння, невідомо, але Кремль мало що може зробити, щоб запобігти цьому дню, пише журнал.

Крім того, вказується, що Росія не тільки буде не в змозі довго вести війну, вона також не зможе "легко укласти мир".

"Величезні військові витрати, які нестійкі в довгостроковій перспективі, штучно стимулюють зайнятість і зростання. Майже всі нові робочі місця пов'язані з військовими й не приносять особливої користі цивільній економіці, у більшості секторів якої виникають великі труднощі з пошуком робочої сили.

Масштаби повоєнної російської рецесії будуть ще гіршими, оскільки цивільна економіка Росії, особливо малі та середні підприємства, скоротилася через війну", — наголошується в публікації.

Як резюмує Foreign Policy, лідери РФ стикаються з неприродним набором

дилем, які вони створили самі: "Росія не зможе продовжувати вести поточну війну після кінця 2025 року, коли у неї почнуть закінчуватися ключові системи озброєнь. Однак укладення мирної угоди створює інший набір проблем".

У підсумку Кремлю доведеться вибрати між трьома неприємними варіантами:

- ✓ скоротити збройні сили та оборонну промисловість, що спровокує рецесію, яка може загрожувати режиму;
- ✓ зберегти високі рівні витрат на оборону і роздуту армію мирного часу, що задушить російську економіку;
- ✓ використовувати армію для отримання економічних ресурсів, необхідних для її підтримки,

шляхом нових завоювань.

"Припинення повномасштабних бойових дій в Україні не покладе край проблемам Заходу з Росією. Величезний військовий сектор РФ спонукає Кремль використовувати свої військові сили для вилучення ренти з сусідніх держав. Альтернативи (демобілізація і рецесія або нескінченне фінансування роздутої військової та оборонної промисловості) становлять екзистенційні загрози для режиму Путіна.

Хоч би як Росія завершила свою нинішню війну, економічні реалії країни самі собою створюють нові форми невпевненості для Європи. Далекоглядні політики мають зосередитися на пом'якшенні цих майбутніх загроз", — констатували в Foreign Policy. ■

Ви іноземець і шукаєте роботу?

Хочете використати свої знання на чеському ринку праці?
Думаєте, як далі розвивати свою кар'єру?

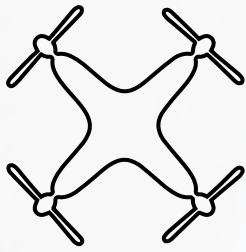
У Центрі зайнятості ЧР кваліфіковані спеціалісти по роботі з іноземцями нададуть вам індивідуальну підтримку:

- пояснять, що потрібно знати при пошуку роботи, допоможуть знайти вакансії в Чехії,
- нададуть поради щодо кар'єри,
- проконсультують вас, що потрібно зробити, щоб ваша освіта була визнана в ЧР, і як ви зможете працювати за фахом,
- допоможуть з написанням резюме
- та підготовкою до співбесіди,
- запропонують курси перекваліфікації, фінансовані Центром зайнятості ЧР,
- курси чеської мови, фінансовані Центром зайнятості ЧР,
- поради у складних ситуаціях,
- **у разі потреби нададуть безкоштовний переклад.**

Контакти можна знайти на:

 www.cizinci.cz
 +420 800 779 900
 callcentrum@uradprace.cz

АРМІЯ 3D-ДРУКУ: ДРУКАРМІЯ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНУ

З початку повномасштабної війни в Україні технологія 3D-друку стала ключовим інструментом у підтримці оборонних сил. Проект Друкармія (англійською Print Army) що працює з початку конфлікту, об'єднує спільноту волонтерів не лише в Україні, але й по всьому світу. Його головна мета — виготовляти необхідні компоненти для української армії за допомогою 3D-принтерів, швидко, ефективно та з мінімальними витратами.

ЯК ПРАЦЮЄ ПРОЄКТ

Принцип роботи проекту простий. Військові підрозділи подають запит на конкретні вироби, які їм потрібні на фронті, наприклад, для дронів, стабілізатори для гранат чи медичне обладнання. Після реєстрації на веб-платформі drukarmy.org.ua волонтери починають друк деталей на своїх принтерах згідно з отриманими специфікаціями. Після цього готову продукцію відправляють на збірні пункти, звідки вона доставляється безпосередньо до військових частин.

На платформі зараз залучено понад **7 500 активних друкарів**, які використовують **більше ніж 9 000 принтерів**, що вже надрукували понад **240 тонн пластикових виробів**. Від 3D-друку залежить чимало військових операцій — від виробництва деталей для дронів до медичних інструментів і запчастин для техніки. Поточний обсяг замовлень становить понад **25 тонн пластику**, що свідчить про постійну потребу в цих výroбах.

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ВОЛОНТЕРІВ

До проекту долучилися волонтери з **13 країн** за межами України, де друкуються деталі, що не є зброєю або її компонентами, щоб не порушувати міжнародне право. Зарубіжні хаби розташовані у Великій Британії, Німеччині, країнах Балтії та Польщі, а також в інших європейських країнах, включаючи Чехію.

Принтери, які фізично не розташовані в Україні, не друкують проекти, що можуть нагадувати зброю, а лише з розділу "міжнародний", оскільки в деяких країнах таке виробництво може бути забороненим.

УЧАСТЬ ЧЕХІЇ В ПРОЄКТІ

У Чехії головним координатором проекту є пан **Ярослав Геренок з Брна**. У Чехії наразі залучено **30+** друкарів із загальом **45+** принтерами. Виробництвом займаються волонтери та ентузіасти українського походження, чехи та словаки. Хаб збору, перевірки якості та відправки в Україну розташований у **Брні**. З Чехії вже було відправлено в Україну **600+** кілограмів деталей, надрукованих на 3D-принтерах. Чеська спільнота налічує **16 активних учасників**, які допомагають підтримувати оборону України.

ПЕРЕВАГИ ТА ВНЕСОК ПРОЄКТУ

Проект Друкармія має кілька ключових переваг. По-перше, децентралізований характер друку дозволяє виготовляти необхідні деталі швидко і гнучко, відповідно до потреб фронтових підрозділів. По-друге, завдяки 3D-друку знижуються витрати та збільшується доступність специфічних деталей, які інакше було б складно або дорого забезпечити. І, найголовніше, цей вид виробництва практично неможливо повністю зупинити противнику, оскільки він відбувається в приватних домівках і маленьких майстернях.

Якщо у вас є 3D-принтер і ви хочете долучитися до підтримки оборони України, це легко зробити. Достатньо зареєструватися на вебсайті проекту (drukarmy.org.ua) і почати приймати замовлення. Навіть без принтера ви можете долучитися як координатор або донор. Принтери, такі як BambuLab A1, **які можна придбати за приблизно 200 євро**, є ідеальним вибором для початківців.

СПІЛЬНОТА ТА ПІДТРИМКА

Спільнота Друкармія відкрита та дружня. На форумах та в чатах можна ділитися досвідом і вирішувати технічні питання. У Чехії ви можете звернутися до пана Ярослава Геренка, який надасть необхідну інформацію та підтримку. Для отримання більш детальної інформації та реєстрації відвідайте офіційний вебсайт проекту drukarmy.org.ua або Facebook-сторінки, вказані нижче.

НА ЗАВЕРШЕННЯ

Друкармія є прикладом того, як сучасні технології можуть допомогти в кризових ситуаціях і підтримати оборонні зусилля країни. Кожен надрукований виріб може бути різницею між успіхом та поразкою на фронті. Для всіх, хто бажає долучитися до захисту України та підтримати її армію, цей проект надає ідеальну можливість.

КОНТАКТИ ТА ІНФОРМАЦІЯ:

Ярослав Геренок
Телефон, Whatsup: +420702931140,
Telegram @gerenok
Email: yaroslavgerenok@gmail.com

Друкармія

Вебсайт: drukarmy.org.ua/en
FB група Українська (міжнародна):
facebook.com/groups/517621483912615
Чеська FB група – закрита:
www.facebook.com/groups/1743588773112822

Представлення підсумував Іван Господар (залучений друкар і пропагандист)
ivanhospodar@gmail.com